

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

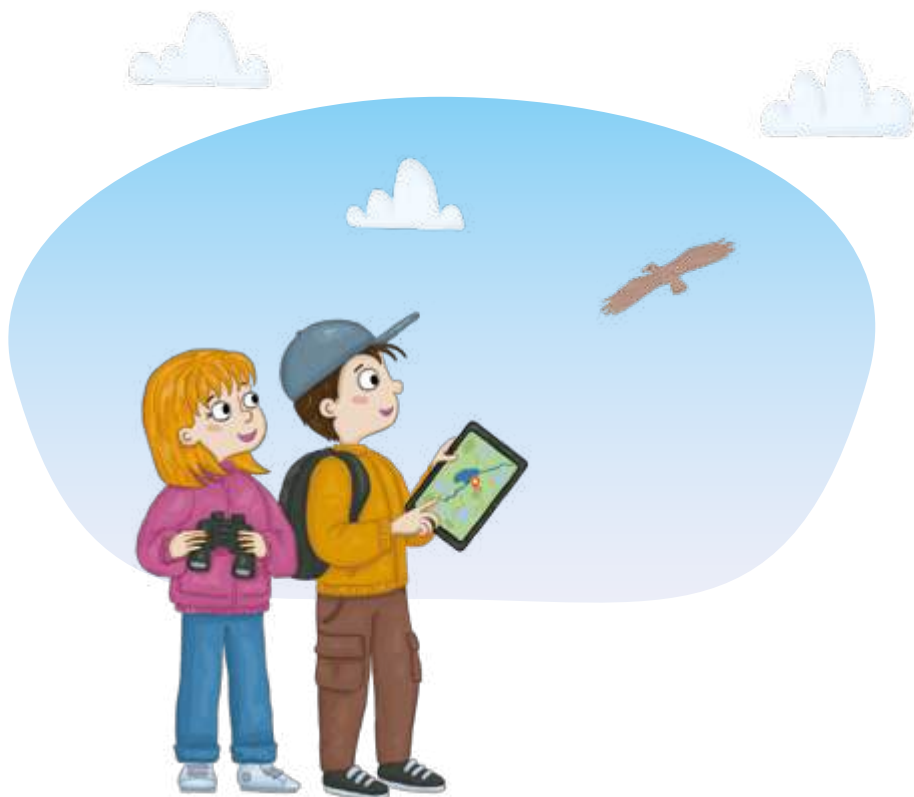
Ольга Волощенко
Олександра Козак
Ганна Остапенко

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

Підручник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

УДК 37.03:51:502:61:811.161.2(075.2)
В 68

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 28.03.2019 № 407)

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Редакційна колегія:

Л. Андрушко, О. Ліннік, О. Пасічник, А. Панченков, О. Пустовий,
О. Романюк, О. Росипська, І. Старагіна, А. Ткаченко, М. Товкало,
Х. Чушак, Р. Шаламов, О. Шиян, Р. Шиян

За типовою освітньою програмою
Нової української школи колективу авторів під керівництвом Р. Б. Шияна

ІНТЕГРОВАНІ ОСВІТНІ ГАЛУЗІ

(Умовні позначення для вчителя)

Мовно-літературна

Інформатична

Математична

Соціальна і здоров'я-
збережувальна

Природнича

Громадянська
та історична

Технологічна

Волощенко О. В.

В 68 Я досліджую світ : підруч. для 2 кл. закл. загал. серед.
освіти (у 2-х част.). Ч. 2 / О. В. Волощенко, О. П. Козак,
Г. С. Остапенко. — К. : Світич, 2019. — 128 с. : іл.

ISBN 978-966-8506-27-7

УДК 37.03:51:502:61:811.161.2(075.2)

Безоплатні додаткові матеріали та методичний
супровід — на сайті svitdovkola.org/2

Консультації за телефоном 067 504 5022

ISBN 978-966-8506-27-7

© Волощенко О. В., Козак О. П., Остапенко Г. С., 2019
© Видавництво "Світич", 2019

Любий учню! Люба ученице!

Новий рік ти розпочинаєш із новим підручником. На його сторінках на тебе чекають цікаві оповідки сучасних українських письменників, запитання, на які ти шукатимеш відповіді разом із друзями, веселі комікси, досліди, а ще завдання, виконуючи які, ти дізнаєшся більше про себе та світ довкола. Проявляй свої таланти, кмітливість та наполегливість, залучай до співпраці однокласників та однокласниць!

Пригадай, що означають символи на сторінках цього підручника.

Прочитай самостійно.

Досліді.

Попрацюй у групі.

Зверни увагу.

Прочитай комікс і поміркуй.

Бажаємо тобі успіхів у навчанні.

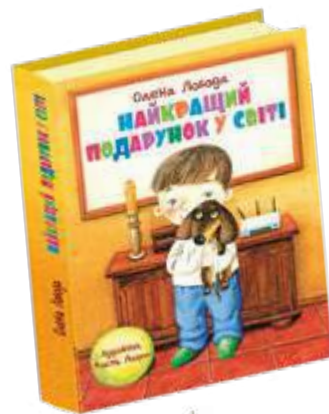
Автори підручника

тема 5

ЦІННОСТІ

Вивчаючи цю тему, ти:

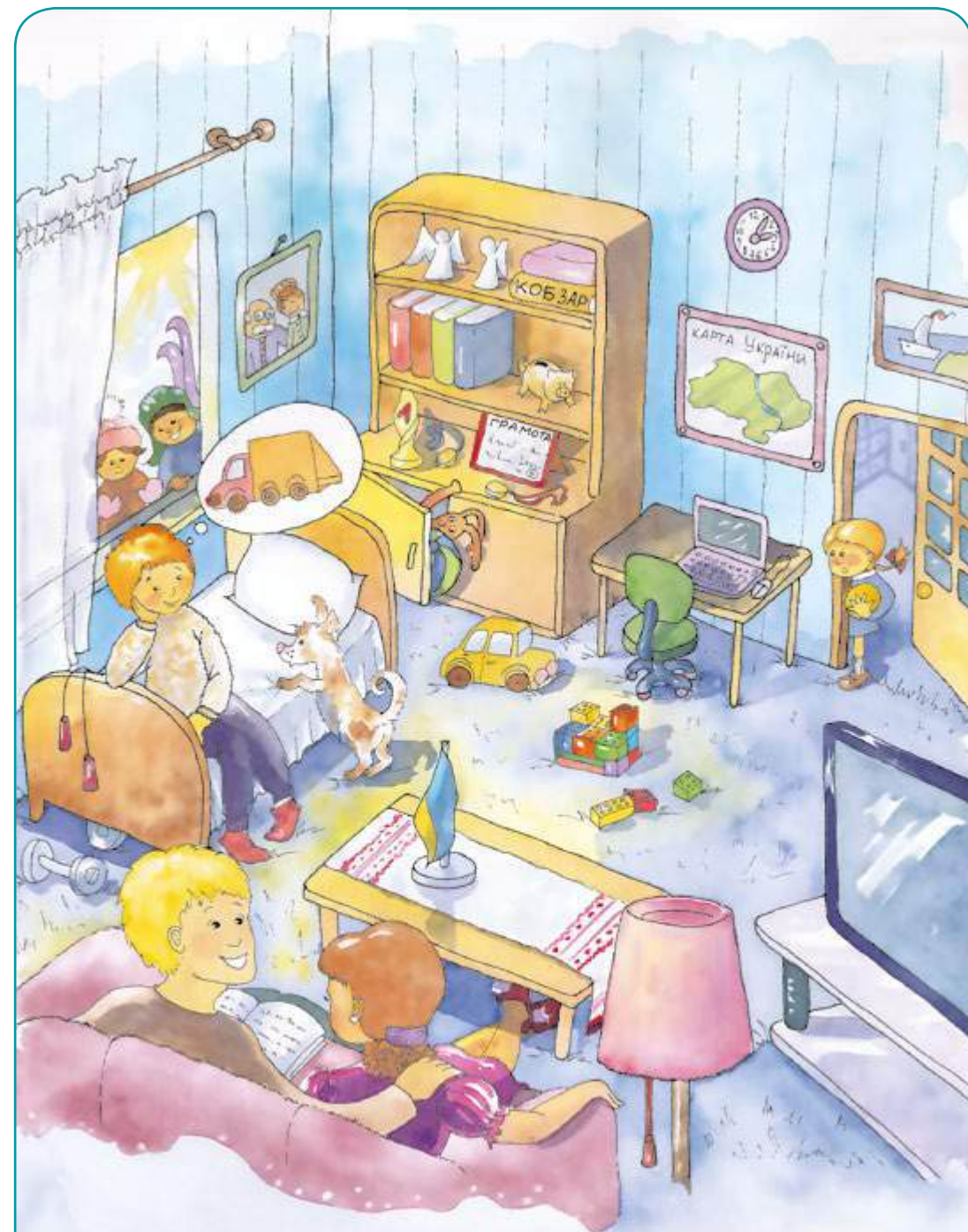
- ☀ дізнаєшся, що є цінним для тебе і для інших;
- ☀ навчишся цінувати те, що маєш;
- ☀ дослідити, чи всі предмети можуть плавати у воді;
- ☀ ознайомишся з оповіданнями Олени Лободи зі збірки "Найкращий подарунок у світі".

Олена
Лобода

Попереду так багато нового. Не зупиняйся! А ми, письменники, зробимо все можливе, аби тобі було цікаво та весело читати й навчатися.

- ☀ Як ти гадаєш, які духовні та матеріальні цінності важливі для цієї родини?
- ☀ Які цінності важливі для тебе? Розкажи.

Мрія

(за оповіданням Олени Лободи)

У Захара була мрія – мати іграшковий сміттевоз. За-
ради нього хлопчик ладен був віддати всі іграшки. Він
завів скарбничку і став відкладати гроші на покупку.

Нарешті потрібна сума назбиралася. Захар був
щасливий. Коли прийшов із роботи тато, він сказав:

– У нашої мами скоро день народження. Поміркуй
про подарунок. Може, намалюй щось. Їй буде приємно.

Але Захар не схотів дарувати малюнок. Йому дуже
захотілося купити мамі якусь гарну прикрасу. Він побіг
до тата й віддав свою скарбничку.

– Але ж ти так довго збирав на сміттевоз. Синку,
може, не треба? – спитав тато.

– Треба-треба. На сміттевоз я ще назбираю, а от ма-
мине свято вже завтра, – відповів Захар.

У подарунок купили сережки та квіти. Мама відкри-
ла оксамитову коробочку, побачила
прикрасу й сказала:

– Яка краса! Дуже вам дякую.

Вона міцно обняла Захара, а тато
хитро сказав:

– Ой, а що це за диваном стоїть?

Хлопчик зазирнув за диван і не по-
вірив своїм очам. Сміттевоз!

☀ Що робив Захар для здійснення своєї мрії? Прочитай.

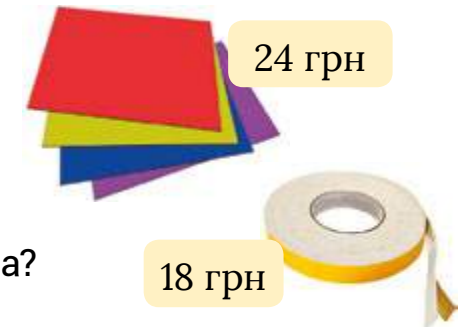
☀ Чому тато купив Захарові сміттевоз? Поясни свою
думку.

Які бувають цінності?

1. Щоб зібрати гроші на омріяну машинку, Захар зробив
скарбничку. Виготов її і ти, розглянувши схему.

2. Для оздоблення скарбнички
Захар придбав у магазині
канцтоварів деякі речі.
Мама хлопчика сказала,
що його скарбничка дуже
цінна. Що мала на увазі мама?

3. Захар дізнався, що сміттевоз коштує 100 грн,
а в його скарбничці вже є ось такі монети й купюри:

Скільки ще грошей потрібно хлопчикові, щоб виста-
чило на машинку?

4. Захар розповів своїм друзям, що його батько працює на заводі, де виробляють соняшкову олію — продукт, який цінують в усьому світі. Поміркуй і розкажи, у чому цінність олії.
5. Троє дітей висунули **гіпотези** про те, як отримати олію із соняшника. Як ти вважаєш, хто має рацію?

Андрійко

Почистити насіння соняшника.

Вичавити насіння соняшника.

Емілія

Руслана

Вкинути насіння соняшника у воду.

6. Проведи дослід, щоб підтвердити або спростувати наявні гіпотези.
7. Захар вирішив відшукати в інтернеті інформацію про виготовлення олії. Які ключові слова він має використати у пошуковому запиті?

рядок для введення пошукового запиту

8. Скориставшись пошуковою системою Google, знайди відомості про виготовлення олії. Спробуй різні пошукові запити. За допомогою яких тобі вдалося знайти найбільше цікавої інформації?

Що об'єднує родину?

1. Які ознаки повинна мати спільнота, щоб можна було назвати її родиною?
2. У родині Захара є традиція: запрошувати на дні народження родичів. Розглянь на малюнку гостей, які вже завітали, та визнач, як кого звати.

- ☀ Наймолодша гостя — Марійка.
 - ☀ Найстарший гість — Богдан Трохимович, дідусь Захара.
 - ☀ Його син Дмитро з дружиною Юлією та двома доньками — Марійкою та Мирославою.
 - ☀ Донька пана Богдана Надія з двома синами.
 - ☀ У молодшого хлопчика та однієї з дівчаток дуже схожі імена.
 - ☀ Старшого хлопчика назвали на честь дідуся. Скільки онуків у Богдана Трохимовича?
3. Чи є в твоїй родині традиція збиратися всім разом? Розкажи, коли і чому.

4. Уся родина Захарка любить збиратися разом і вигадувати різні ігри. Тато хлопчика запропонував придумати якомога більше способів використання звичайної газети. Пограйте в таку винахідницьку гру в класі.

5. Захар разом із Мирославою налили в миску води і почали досліджувати, які предмети тонуть у воді, а які – ні. Поекспериментуй і ти. Зроби відповідні висновки. Мирослава сказала, що папір завжди плаватиме. Чи погоджуєшся ти з нею?

6. Розглянь фотографії. Які сімейні цінності вони ілюструють?

Довідайся, як мати гарний настрій зранку.

✧ Як сон впливає на здоров'я та самопочуття людини?

Хто розумніший?

(за оповіданням Олени Лободи)

Нещодавно Захар посів перше місце в олімпіаді. Відтоді його ніби підмінили. Він став чванливим та грубим і почав глузувати з тих, хто чогось не знав.

– Бабусю, Еверест – найвища гора у світі!

– Справді? Я й не знала! Розкажи!

– Про що з тобою говорити? І чого тебе в школі вчили, – відмахнувся Захар.

Бабуся подивувалася, але промовчала. Аж тут – дзвінок у двері. На порозі стояла сусідка й тримала на руках свого маленького сина, який важко дихав.

– Віро Павлівно, рятуйте!

Малюка вклали на диван і бабуся, взявши стетоскоп, стала слухати його легені. Захар так звик бачити бабусю на кухні, що й не згадував, що вона лікарка. Зараз, чуючи, якими розумними і незрозумілими для нього словами вона пояснює причину хвороби та дає рекомендації, як лікувати хворого малюка, Захар стояв, роззявивши рота.

І таку бабусю, не просто бабусю, а лікарку Віру Павлівну він вважав нетямующою...

– Пробач мені, – прошепотів Захар.

Бабуся посміхнулася:

– Ми всі часом помиляємося...

⚙ Як змінилася поведінка хлопчика після олімпіади?

⚙ Чому Захар просив пробачення у бабусі?

Про що розповідають нам пам'ятки природи та культури?

1. Захар зацікавився історичним минулим нашої держави. Бабуся показала онукові фотографії визначних місць України і розповіла про них. Дізнайся, як вони називаються, склавши з поданих слів їхні назви.

Замок

в Києві

Кам'янець-Подільська

Золоті

Любарта

фортеця

ворота

в Луцьку

2. Як ти гадаєш, у чому цінність цих об'єктів? Чи можна визначити їхню вартість?

3. Під час прогулянки в парку Захар побачив залишену без нагляду сумку. Хлопчик хотів подивитися, що в ній, але бабуся не дозволила. Чому? Спрогнозуй і розкажи, як могли б розвиватися події далі.

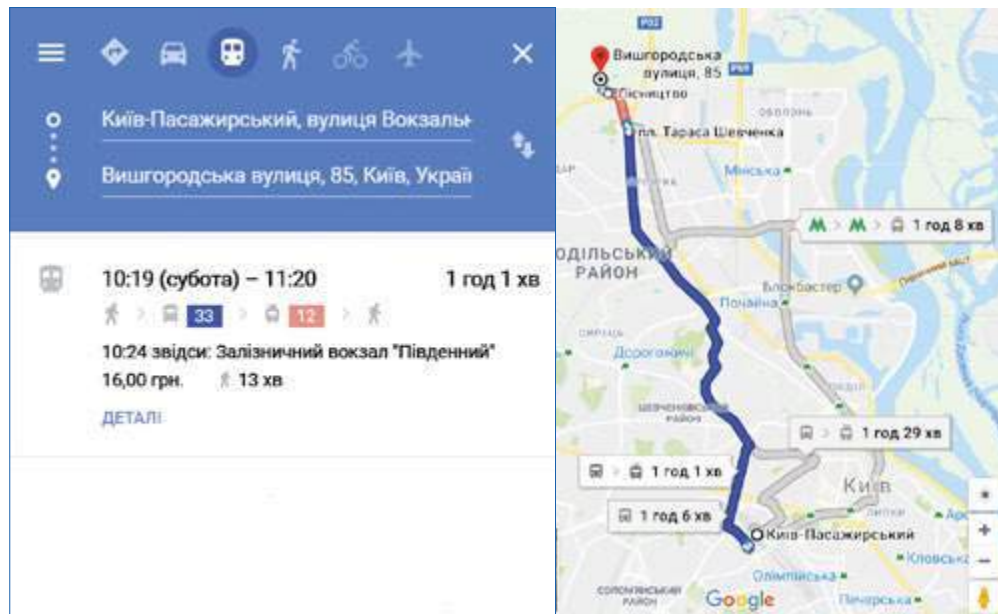

4. Захарко дізнався, що в Києві є старий дуб, якому понад 600 років. Його визнано пам'яткою природи та історії. Хлопчик попросив бабусю поїхати разом до столиці й подивитися на давнє дерево.

Як ти думаєш, чому Захар зацікавився старим дубом? Чому ми дбайливо охороняємо такі пам'ятки?

5. Віра Павлівна не знала, як доїхати до пам'ятки громадським транспортом, тому Захар запропонував довідатися про маршрут за допомогою карти Google. Розглянь [скріншот](#) і сформулюй два запитання.

6. Досліди, які пам'ятки культури чи природи є у твоїй місцевості.

Чи можуть зникнути цінності природи?

1. Захар та його однокласники отримали дивний лист. Прочитай і поміркуй, хто міг би його написати.

Дорогі діти!

Я дуже цінна для вас, людей, але потребую охорони. Щороку люди вирубують ліси. У річки зливають відходи. Повітря забруднюють викидами із заводів. Багато рослин і тварин вже перебувають на межі вимирання. Подумайте про мене! Адже втрачене – не повернути!

2. Чому авторка листа вважає себе цінною для людей? Обґрунтуй свою думку.
3. Чи погоджуєшся ти з тим, що об'єкти природи можуть зникнути, і повернути їх буде неможливо? Поясни свої міркування.
4. Розглянь фото. На яких із них зображено об'єкти, що завдають шкоди довкіллю? Поясни свій вибір.

5. Минулої весни другокласники дізналися, що в сусідньому лісі росте Шафран Гейфеля — першоцвіт, занесений до Червоної книги України.

Діти знайшли на галявині ці рослини та полічили. Їх було 28. Цієї весни школярі планують знову піти до лісу й перевірити кількість квітів. Скільки цих рослин прикрашатимуть галявину, якщо їх стане на 16 більше? А якщо на 13 менше?

За яких умов квітів може стати більше? А за яких — менше?

6. Тварини теж потребують допомоги, тому Захар вирішив виготовити годівничку.

Роздивіться фотографію та поміркуйте, що потрібно для виготовлення такої годівнички. Зробіть різні годівнички для птахів.

7. Побачивши годівничку на дереві, бабуся похвалила Захара і сказала, що його праця дуже цінна. Що мала на увазі Віра Павлівна? Розкажи.

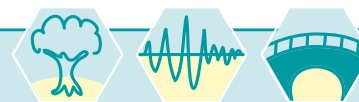
8. Поміркуй, що ти можеш зробити для охорони природи.

Довідайся, чи завжди варто ділитися.

✧ Що ти порадив/порадила б головному герою?

Чашка

(за оповіданням Олени Лободи “Найкращий подарунок у світі”)

Гостюючи у хрещеного, Захар побачив дуже гарну чашку з написом “Найкращому в світі синові”. Хлопчиків так захотілося її мати! Він попросив хрещеного:

- Дядьку Сергію, а подаруй мені свою чашку.
- Ні, не можу, – знітившись, відповів хрещений.
- Як це не можеш? – здивувався хлопчик.

Дядько Сергій вперше відмовив Захарові! А за кілька днів хрещений приніс хлопчику ошатну коробку. “Чашка!” – здогадався Захар. Але це була інша чашка! Захар відштовхнув її від себе, чашка впала і розкололася.

– Чашка дядька Сергія – дуже цінна для нього, бо це подарунок його батька, – пояснив тато. – Він не може її тобі подарувати. А ти свого хрещеного образив.

– Як же мені все виправити? – схлипнув Захар.

Вони разом склеїли чашку, проте потворний “шрам” тягнувся через усю її поверхню. І тут Захар прочитав на чашці: “100 % гарний хлопець”. Від того йому стало ще гірше: чашка розкололася поміж двома нулями. “0 % гарний хлопець” – вийшло тепер, і це була правда.

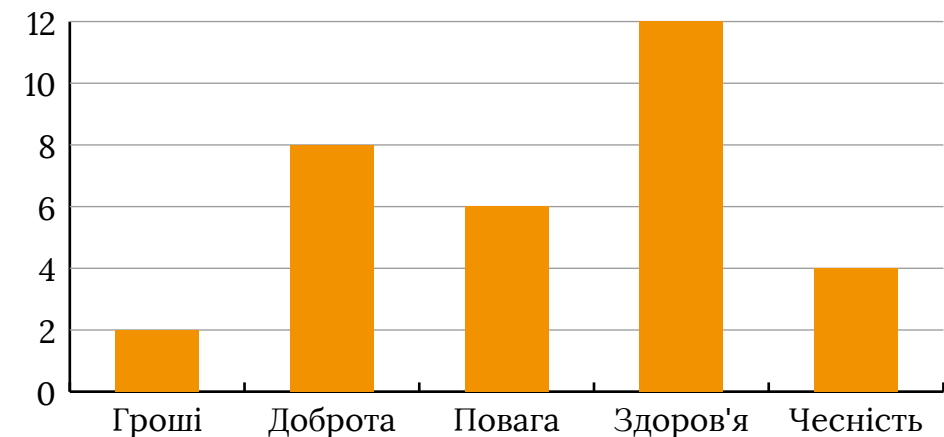
- ⚙ Розкажи, як почувався Захар, коли хрещений відмовився подарувати йому чашку.
- ⚙ Як ти гадаєш, чи зможе дядько Сергій пробачити своєму хрещенику необачливий вчинок?

Що я ціную в людях?

1. Розгадай ребус і визнач, що саме Захарко цінує в людях найбільше. А які людські риси цінуєш ти?

2. Учні та учениці другого класу обговорили, які саме цінності вони вважають найважливішими, і результати подали у вигляді діаграми.

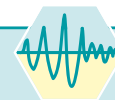

Визнач, які твердження є істинними.

- ⚙ Найбільше другокласників цінують в людях доброту.
- ⚙ Здоров'я цінують 12 дітей.
- ⚙ У другому класі навчаються 32 дитини.

3. Побудуйте діаграму “Цінності нашого класу”.

4. Які риси характеру притаманні зображеним дітям?

Підказки: пунктуальність, жадібність, доброзичливість, пихатість, щедрість, егоїзм, милосердя, уважність.

5. Що для тебе важливо в подрузі, другові?

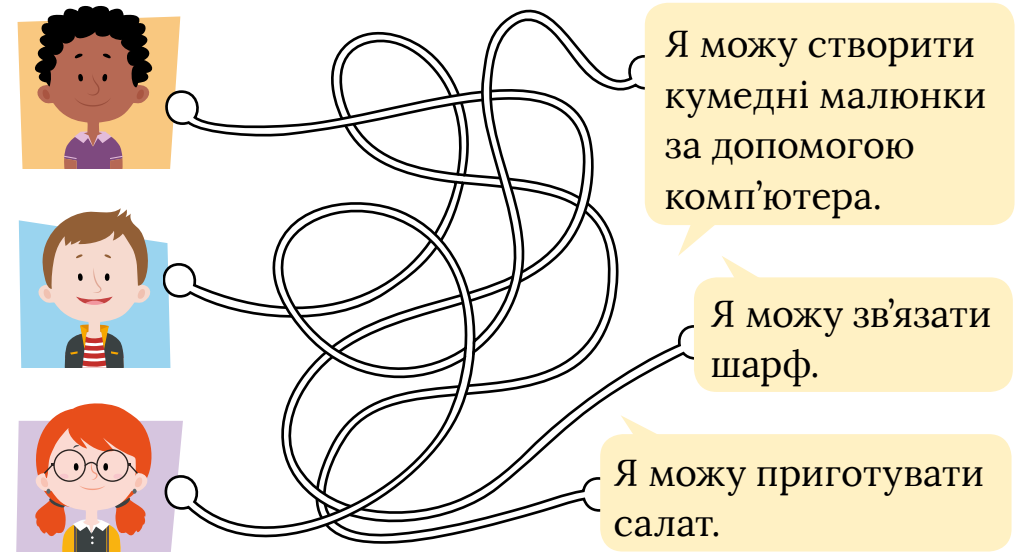
6. Захар і його друзі Фатіма та Матвій порахували, скільки добрих і поганих вчинків вони зробили за тиждень.

	25	15		33	11		27	38

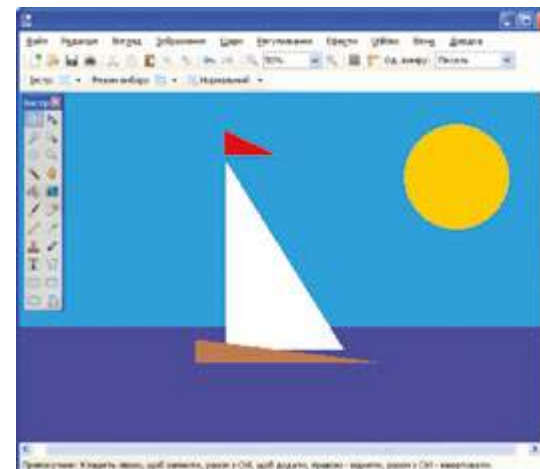
Обчисли, скільки добрих вчинків зробили всі разом, скільки поганих. Яких більше?

Яку цінність можу створити я?

1. Учителька запитала дітей, що приємного вони можуть зробити для інших. Дізнайся, хто як відповів.

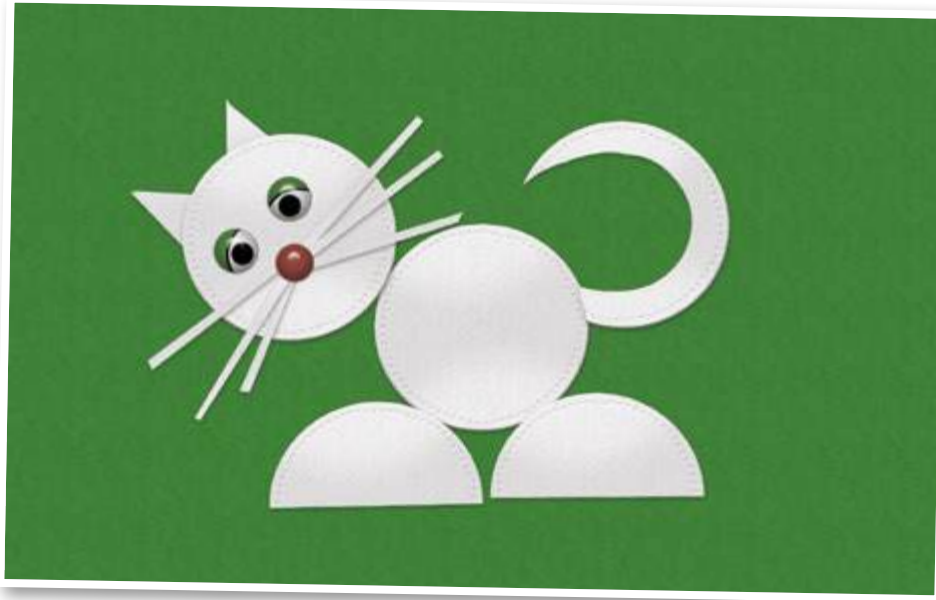
2. Марійка створила за допомогою графічного редактора малюнок для своєї бабусі та роздрукувала його. Бабуся вставила малюнок у рамочку та почепила над ліжком. Як ти гадаєш, чи цінує вона роботу онуки?

Створи подібний малюнок у доступному графічному редакторі. Кому він може принести радість?

3. Юстина зробила таку картинку для свого друга Степана. Цей дарунок є дуже цінним для хлопчика. Зроби подібну аплікацію. Розкажи, кому ти її подаруєш.

4. Денис вирішив скласти вірш для своєї рідної сестрички. Для цього він почав тренуватися в доборі рим. Доберіть якомога більше рим до слів "біля тину"; "край дороги".

А тепер спробуйте скласти вірші за поданими початками. Прочитайте, що у вас вийшло.

Вантажівка котить край дороги,
Їй назустріч сунуть ...

При дорозі вовчик,
Видерся на ...

Горобці біля тину
Цвірінчали без ...

5. Розкажи, що цінного ти можеш створити для інших.

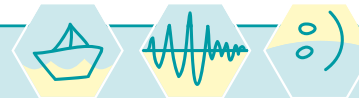

Довідайся, чому вечірка не вдалася.

Мамо, сказали, що сьогодні день ескімо!
Давай влаштуємо вечірку!

- ☀ Який з варіантів невдалої вечірки здається тобі більш справедливим? Чому?

Перевір себе

1. Які риси характеру притаманні Захарові — головному герою збірки оповідань Олени Лободи "Найкращий подарунок у світі"? Назви їх.
2. Іграшковий сміттевоз Захара перестав їздити. Хлопчик виявив, що в машинці розрядилася батарейка, і зробив висновок, що батарейка — дуже цінна річ. Пригадай, для роботи яких приладів потрібні батарейки. Назви ті, що допомагають тобі у навчанні.
3. Захар отримав машинку в день маминого народження, 19 грудня, а розрядилася батарейка сьогодні. Скільки днів батарейка мала цінність? Полічи.

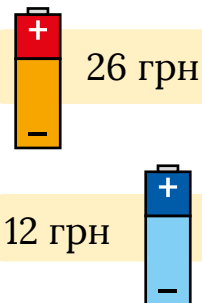
ГРУДЕНЬ

Пн	2	9	16	23	30
Вт	3	10	17	24	31
Ср	4	11	18	25	
Чт	5	12	19	26	
Пт	6	13	20	27	
Сб	7	14	21	28	
Нд	1	8	15	22	29

СІЧЕНЬ

Пн	6	13	20	27	
Вт	7	14	21	28	
Ср	1	8	15	22	29
Чт	2	9	16	23	30
Пт	3	10	17	24	31
Сб	4	11	18	25	
Нд	5	12	19	26	

4. У магазині Захар звернув увагу на те, що ціни батарейок різні. Батько дав йому 50 грн. На скільки більше решти отримає Захар, якщо придбає батарейку за 12 грн? Як вибираєш батарейки ти? Чи завжди краще обирати те, що дешевше?

5. Захар звернув увагу на знак на батарейках. Що він означає?

- ☀ Небезпечно для довкілля
- ☀ Шкідливо для здоров'я
- ☀ Не викидати разом з іншими відходами

6. Хлопчик вирішив дізнатися, чому батарейки не можна викидати разом з іншими відходами. Він здійснив дослідження, а його результати подав у вигляді схеми. Роздивись її та розкажи, чому батарейки можуть стати шкідливими для природи та людей.

Тема 6

ХОЧУ – МОЖУ – ТРЕБА

Вивчаючи цю тему, ти:

- ☀ дізнаєшся, як пов'язані бажання, можливості та обов'язки;
- ☀ дослідити, як підкорювати власне "хочу";
- ☀ навчишся дотримуватися режиму дня;
- ☀ ознайомишся з оповіданнями Олени Касьян зі збірки "Найважливіше бажання".

Світ сповнений дивовижних речей і нерозгаданих таємниць, і в тебе є довге життя, щоб стати тим, ким ти мрієш. Нехай ніщо тобі у цьому не завадить. Слухай своє серце і завжди будь на боці добра!

Олена
Касьян

- ☀ Про що мріє дівчинка, яку ти бачиш на малюнку?
- ☀ Чи всі мрії можуть здійснитися? Чому?

Найбільша калюжа

(за оповіданням Олени Касьян)

Періщить дощ. Я дивлюся з вікна, як посеред двору утворюється велика калюжа.

– Мамо, а коли можна буде гуляти?

– Поглянь, що там коїться. Ще застудишся, – і мама пішла.

Аж раптом дощ закінчується.

Мама повертається з пакунком. І ось я вже стою перед дзеркалом у найгарніших на світі гумових чобітках. Я виходжу надвір і заходжу на саму середину найбільшої калюжі.

Мама з балкону гукає:

– Поліно, не стій у калюжі! Вода холодна. Застудишся.

А я думаю, ну як же можна вийти з такої гарнесенької калабані? Ще й коли на мені такі гумові чобітки.

– Я не можу, мамо! Я зовсім не можу вийти з калюжі.

І у мамі відразу якось змінюється голос:

– Як не можеш? Тобі зле, Поліно? Не рухайся, я зараз!

І я хочу сказати, що мені дуже добре, але мамі вже немає на балконі. Вона вже біжить до мене через увесь двір – така гарна! Заходить просто в капцях у калабаню, підхоплює мене на руки, обіймає й каже:

– Що трапилося, дівчинко? Що таке?

– Нічого, мамо. У мене все добре. Подивись, яка чудова калюжа!

☀ Як можуть розвиватися події далі? Розкажи.

Які бажання бувають у людей?

1. Цього місяця в Поліні день народження. Їй виповнюється 7 років. Скільки ще днів від сьогодні має чекати дівчинка на своє свято, якщо воно припадає на третій понеділок місяця. Як ти думаєш, чи це довго?

ЛЮТИЙ					
Пн	3	10	17	24	
Вт	4	11	18	25	
Ср	5	12	19	26	
Чт	6	13	20	27	
Пт	7	14	21	28	
Сб	1	8	15	22	29
Нд	2	9	16	23	

2. Дівчинка дуже хоче отримати на свій день народження паугу. Прочитай, як вона описала омріяну пташку. Яких помилок припустилася Поліна? Чи можна зробити текст цікавішим? Як саме?

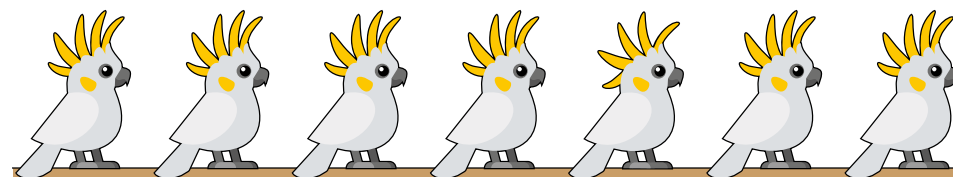
Папуга

Папуга – гарна пташка.

Має пір'ячко. У неї довгий хвіст і заокруглений дзьобик. Кігті на лапках гостренькі. А ще він дуже кумедний, коли чистить пір'ячко. Дуже часто папуга видає звуки, схожі на слова.

Я часто спостерігаємо в зоомагазині за його веселими витівками.

3. Уважно роздивися зграйку пташок. Чи є тут папуга, який відрізняється від інших?

4. Полінка ніяк не могла дочекатися здійснення свого бажання й вирішила зліпити паугу з пластиліну. Зроби й ти таку саму пташку.

5. Довідайся, які бажання мають твої рідні та знайомі. Продовж кожне речення:

- ☀ Мій друг/подруга найбільше хоче...
- ☀ Моя вчителька/мій вчитель найбільше хоче...
- ☀ Мої рідні найбільше хочуть...

6. Поміркуй, навіщо нам потрібно знати про бажання близьких людей.

Як бажання може вплинути на здоров'я?

1. Після того, як мама Поліни промочила ноги, у неї піднялася температура до позначки $+38^{\circ}\text{C}$ і почався нежить. Як може Поліна допомогти мамі швидше одужати? Що можна робити, аби позбавитися нежитю?

До кого ти можеш звернутися в разі поганого самопочуття?

2. Розгляньте малюнки й розкажіть, які бажання в цих дітей. Як кожне з них може вплинути на здоров'я? Дайте поради кожній дитині.

Хитромудрий час

(за оповіданням Олени Касьян)

Я йду до своєї кімнати прибирати іграшки. Причиняю за собою двері.

– Раз, два, три, кімнато, приберися!

– Поліно! По-лі-но! – це Данка з Касею кличуть мене гуляти.

Добре їм, у них бабуся! Вона сама прибирає в усій квартирі. І тільки сварить дівчаток, коли вони речі розкидають і ліжка не застеляють. А потім усе одно сама все складає й застеляє. Дуже правильна бабуся.

Я махаю дівчаткам з балкона:

– Не можу, я зайнята, прибираю! У мене немає часу!

І повертаюся до кімнати, і думаю, як це так, що в мене немає часу? Он же він на стіні цокає, хитрющий! І не спить, і не ховається. Значить він є, навіть коли його немає?

І я складаю книжки та іграшки, а сама тихенько за годинником підглядаю. Книжок у мене багато. Іграшок теж. Можна весь день складати!

А потім заходить мама і каже:

– Ну, звичайно! Нічого не прибрала, а сама читаєш?

Я дивлюся: а й справді – зовсім не помітила, як так сталося, що сиджу на підлозі й читаю книжку. І навіть за годинником підглядати забула.

Мама каже:

– Давай хутенько закінчуй тут, скоро вечеряти.

☀ Чому час здався Поліні хитрющим? Поміркуй, чи це справді так.

Що може обмежувати бажання?

1. Щоб час не обмежував бажань Поліни, дівчинка вирішила уважніше до нього ставитися. У цьому їй допомагає власноруч створений розклад дня з малюнками. Скільки часу ти порадиш Поліні приділити кожній справі, якщо вона вертається зі школи о 14-й годині, а лягає спати о 21-й?

Виконання
домашніх
завдань

Обід

Підготовка
до сну

Вільний час

Вечеря

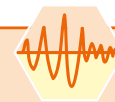
Допомога
батькам

Заняття
в гуртках

- ☀ Чи важливо, на твою думку, дотримуватися режиму дня? До чого може призвести його порушення?
- ☀ Чи відрізняється твій режим дня у вихідні та у будні? Чим саме?

2. Склади розпорядок свого вихідного дня. Презентуй роботу однокласникам.

3. Мама дала доньці гроші та попросила піти до магазину по продукти. Решту мама дозволила їй залишити собі. Розглянь зображення та обчисли, скільки гривень дівчинка зможе витратити за власним бажанням.

4. Поліні дуже кортить придбати такі товари:

- ☀ Чи зможе дівчинка задовольнити своє бажання й купити все, що замислила? Чому?
 - ☀ Який вибір зробив/зробила б ти? Обґрунтуй його.
5. Яке твоє найзаповітніше бажання? Розкажи, що треба зробити для його здійснення.

Чому деколи краще зробити як належить, а не як хочеться?

1. Розглянь малюнки. Чиї вчинки та наміри ти вважаєш правильними? Обґрунтуй свій вибір.

2. Чи були у твоєму житті ситуації, коли твої бажання та можливості не збігалися? Що ти робив/робила в таких випадках? Розкажи.

3. Розкажи, який одяг ти обереш для прогулянки, побачивши такий прогноз.

-10°C

+2°C

4. Які переваги отримав той, хто вийшов на вулицю не так, як захотілося, а так, як підказала погода? Як ти вирішуєш, що вдягти?

+12°C

-5°C

5. Придумай і намалюй стильний зимовий одяг для дівчинки та хлопчика. Виріж його з тканини та зроби аплікацію.

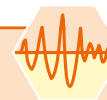

Дізнайся про можливі варіанти поведінки за столом.

✧ Який варіант здається тобі найсправедливішим? Чому?

✧ Як дієш ти, коли тебе пригощають?

Найважливіше бажання

(за оповіданням Олени Кас'ян)

Ми дивимося, як Ромко годує своїх рибок. Новенький акваріум стоїть в його кімнаті. Ми страшенно Ромкові заздримо! Він має ще собачку Бутусю! А в нас нічого такого немає.

— А які три бажання ти загадав би золотій рибці? — запитує Данка.

Ромко каже:

— Я б загадав, по-перше, справжній мотоцикл для перегонів, по-друге, лук, як у Робіна Гуда, і по-третє, стати космонавтом!

— А я б загадала собаку, — каже Кася, — потім акваріум із рибками, потім ляльковий будиночок!

— А я б загадала, щоб у всіх магазинах мені дозволяли брати все, що я захочу! Просто так, без грошей! — каже Данка. — І теж собаку й рибок!

А я думаю, що, по-перше, хочу, щоб був мир у всьому світі! По-друге, щоб мама була завжди-завжди!

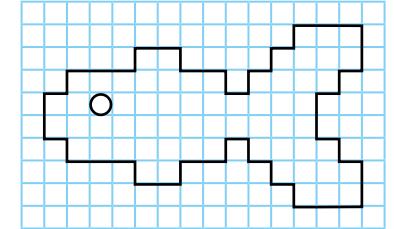
А ось останнє бажання ніяк не можу вибрати. Потрібно ще трішки подумати. А то загадаю щось не дуже важливе, а потім виявиться, що важливе не загадала.

☀ Чому діти заздрили Ромкові?

☀ Як ти думаєш, яке бажання було справді найважливішим? Знайди в тексті та прочитай.

Що потрібно, щоб здійснювати бажання?

1. Поліна намалювала золоту рибку на аркуші в клітинку. Запиши у зошит алгоритм створення цього малюнка.

Перевір алгоритм: попроси однокласника чи однокласницю виконати його. Продиктуй команди алгоритму виконавцеві та оціни результат. За потреби виправ помилки та вдоскональ алгоритм. Якщо хочеш, зміни рибку так, як тобі подобається.

2. Розмірковуючи над тим, про що можна було б попросити золоту рибку, Поліна склала список своїх бажань. Які з них збігаються з твоїми? Які бажання ти вважаєш більш важливими? Чому?

Акваріум

Мир на всій Землі

Нові фломастери

Іграшкові меблі

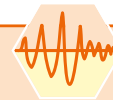
Швидше вирости

Щоби мама не хворіла

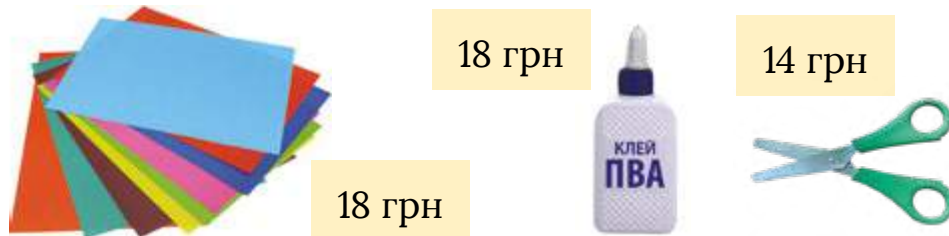
Їсти цукерки, коли заманеться

Часто ходити до зоопарку

3. Розкажи, які бажання ти загадав/загадала б золотій рибці. Що ти робиш для того, щоб твої бажання здійснювалися?

4. Поліна показала список своїх бажань дівчаткам-двійняткам. А вони сказали, що їхня найбільша мрія — отримати іграшкові меблі. Поліна вирішила здійснити бажання подружок, і попросила маму купити набір у магазині. Натомість мама купила все потрібне для створення іграшкових меблів власноруч.

- ☀ Скільки грошей витратила мама?
- ☀ Який набір меблів є ціннішим: куплений чи створений власними руками? Обґрунтуй відповідь.

5. Ромко показав дівчатам, як можна виготовити меблі з коробок з-під сірників. Поглянь, що в них вийшло. Пофантазуй і зроби з однокласниками свій набір.

Як бажання можуть об'єднувати спільноту?

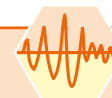
1. Під час прогулянки містом Поліна побачила плакати, які її дуже зацікавили. Мама пояснила, що це соціальна реклама. Який плакат справив на тебе найбільше враження? Чому?

- ☀ Як такі плакати можуть вплинути на твої бажання та вчинки?
- ☀ Як може об'єднати спільноту турбота про довкілля?

2. Пригадайте відеоролики з соціальною рекламою. Уявіть себе **режисерами**, придумайте власний сюжет такої реклами. Інсценізуйте його.

3. Поліна довідалася, що на Закарпатті є Центр **реабілітації** бурого ведмедя. У ньому ведмедів, які постраждали від жорстокого поводження з ними людей і від стихійних лих, заново вчать жити в природних умовах. Потім ведмедів випускають у ліс і вони живуть як звичайні дикі тварини. Другокласники вирішили допомогти працівникам Центру – зібрати кошти для утримання тварин. Діти висунули пропозиції. Доповни їх власними варіантами.

Організувати
благочинний
ярмарок.

Здати
макулатуру.

?

4. Діти зібрали гроші й купили для ведмедів 50 кг яблук. Обчисли вираз і довідайся, скільки кілограмів яблук з'їдає за день один ведмідь.

$$99 - 83 + 24 - 39 + 4$$

На скільки днів вистачить ведмедю яблук, придбаних дітьми?

5. Проілюструйте три бажання, які, на вашу думку, об'єднують ваш клас, родину, країну.

- Дізнайся, чому важливо уявляти себе на місці інших.

- ✳ Які правила поведінки у громадських місцях порушили **екскурсанти**?

Важливе та дрібниці

(за оповіданням Олени Кас'ян)

Ми з Данкою і Касею грали у дворі в класики. А я дивилася, як Ромко катається на велосипеді, і думала, що було б чудово, якби хлопчики теж іноді грали в дівчачі ігри. Аж тут він під'їжджає і запитує, що ми робимо.

— А ми в класики граємо! Я всіх обскакала! — похвалилася Данка.

— Подумаєш, — каже Ромко. — Мені ці класики — раз плюнути! Зараз, велосипед додому заочу й покажу.

І ми чекаємо. Але Ромко більше не виходить. І в мене робиться геть кепський настрій.

— Мамо, чому так буває, що людина щось пообіцяє, а потім не робить?

— Різні причини. Може захворіти чи кудись поїхати. Чи забути, врешті-решт. Особливо, якщо це щось неважливе. Іноді не хоче виконувати те, що пообіцяла.

— Спершу обіцяє, а потім не хоче? — не розумію я.

— Отож, ти мені обіцяла, що складатимеш усі свої іграшки, книжки, олівці. А сама...

— Ну-у, це зовсім інше, — кажу я. — Це ж дрібниці!

— Поліно, усі великі речі починаються із дрібниць.

У ліжку я згадую всі дрібниці, які я пообіцяла і не зробила. Їх треба обов'язково переробити, щоб ні в кого не було поганого настрою.

☀ Як твоя обіцянка може вплинути на настрій іншої людини? Наведи приклади.

Чому слід дотримуватися обіцянок?

1. Поліна, Кася та Ромко домовилися зустрітися зранку на подвір'ї, щоб разом покататися на санчатах. Але хлопчик переглянув прогноз погоди на сайті pogoda.ua і не вийшов гуляти. Чому, на твою думку, Ромко так зробив?

Як би ти вчинив/вчинила на місці хлопчика?

22.02 Сб

-22°C ... -20°C

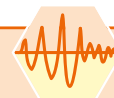

2. Довідайся, якою буде погода у твоєму населеному пункті завтра, за тиждень. Чи обов'язково прогноз справдиться?

3. Передбачати погоду допомагають народні прикмети. Які з них тобі здаються надійнішими? Перевір це. Склади таблицю і зафіксуй отримані результати.

Народна прикмета	Чи справдилася прикмета?
Зірки мерехтять — до морозу і хурделиці.	
Кішка під час сну мордочку лапкою закриває — до холодів.	
Уночі іній на деревах — снігу вдень не буде.	

4. Ромко вирішив сформувати звичку щодня робити ранкову зарядку. Які кроки йому варто виконувати для того, щоб її виробити?

Лайфхаки,
які допомагають сформувати звичку

☀ Зроби таблицю, де зможеш щодня позначати смайликами виконання своєї обіцянки.

☀ Поділися своїми планами щодо формування нової звички з родичами та друзями. Їхня підтримка допоможе.

☀ Краще зробити хоч трохи з того, що заплановано, аніж зовсім пропустити.

Я роблю зарядку	
Пн	😊
Вт	😊
Ср	😞
Чт	😊
Пт	
Сб	
Нд	

5. Яку корисну звичку ти маєш намір виробити? Склади алгоритм її формування.

Перевір себе

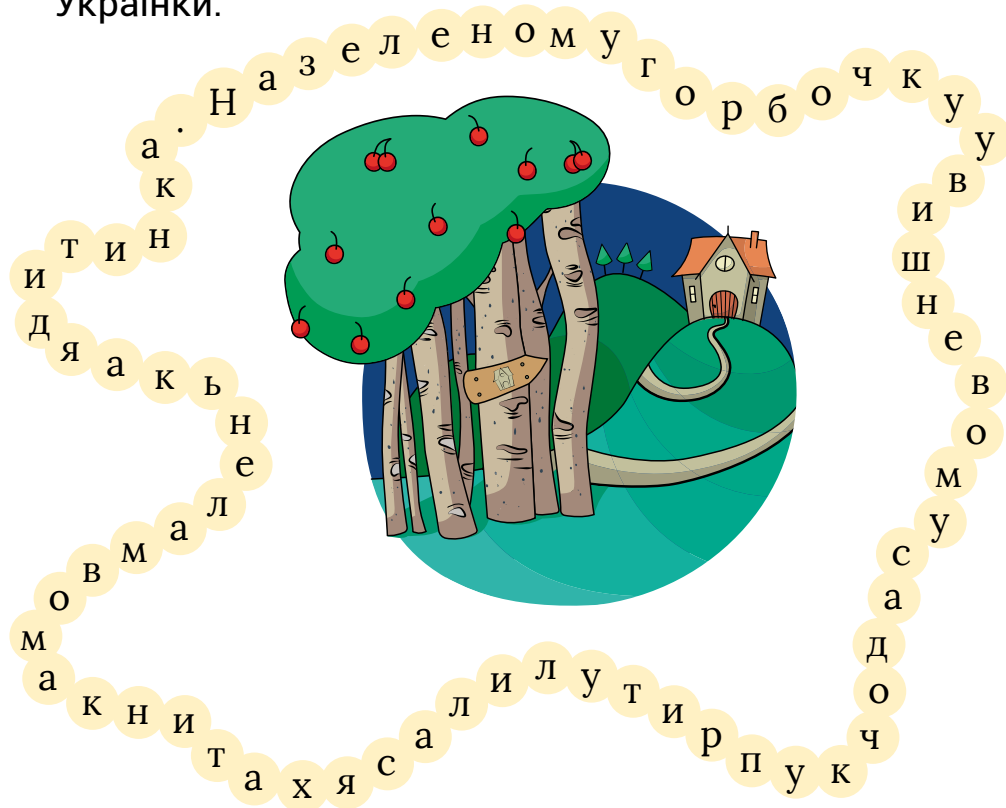
1. Яке оповідання зі збірки Олени Касьян тобі запам'яталося найбільше? Чому?
2. Учні 2-го класу дізналися, що в лютому вшановують пам'ять Лесі Українки — видатної української письменниці, і виявили бажання організувати в останній день місяця свято, присвячене її творчості. Що треба зробити для того, щоб свято вдалося? Доповни відповіді дітей власними міркуваннями.

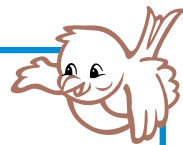
3. Свято розпочалося об 11 год 30 хв і тривало впродовж однієї години. О котрій годині воно завершиться?

4. Роз'єднай слова і прочитай уривок вірша Лесі Українки.

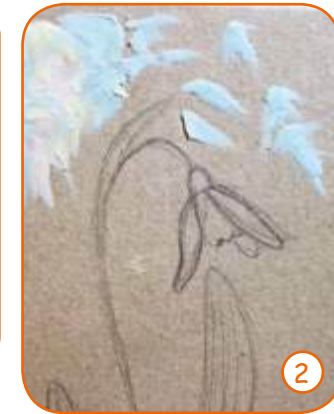
5. Розглянь запрошення, яке зробили другокласники. Чи всю потрібну інформацію воно містить? Дай поради щодо вдосконалення тексту.

Запрошуємо на свято
"Наша поетеса — Леся Українка",
яке відбудеться в актовій залі школи.
Учні 2 класу

6. Під час свята, яке відбудеться в останній день зими, учні зможуть взяти участь у майстер-класі й намалювати пластиліном першу квіточку весни — підсніжник. Зроби таку картину.

7. Назви дату, на яку заплановане свято. Який місяць почнеться наступного дня? Яка пора року? Скільки в ній місяців? Скористайся календарем і дізнайся, скільки днів триває кожна пора року. Яка з них найкоротша?

Тема 7

ІДЕЇ - ВИНАХОДИ -
ВІДКРИТТЯ

Вивчаючи цю тему, ти:

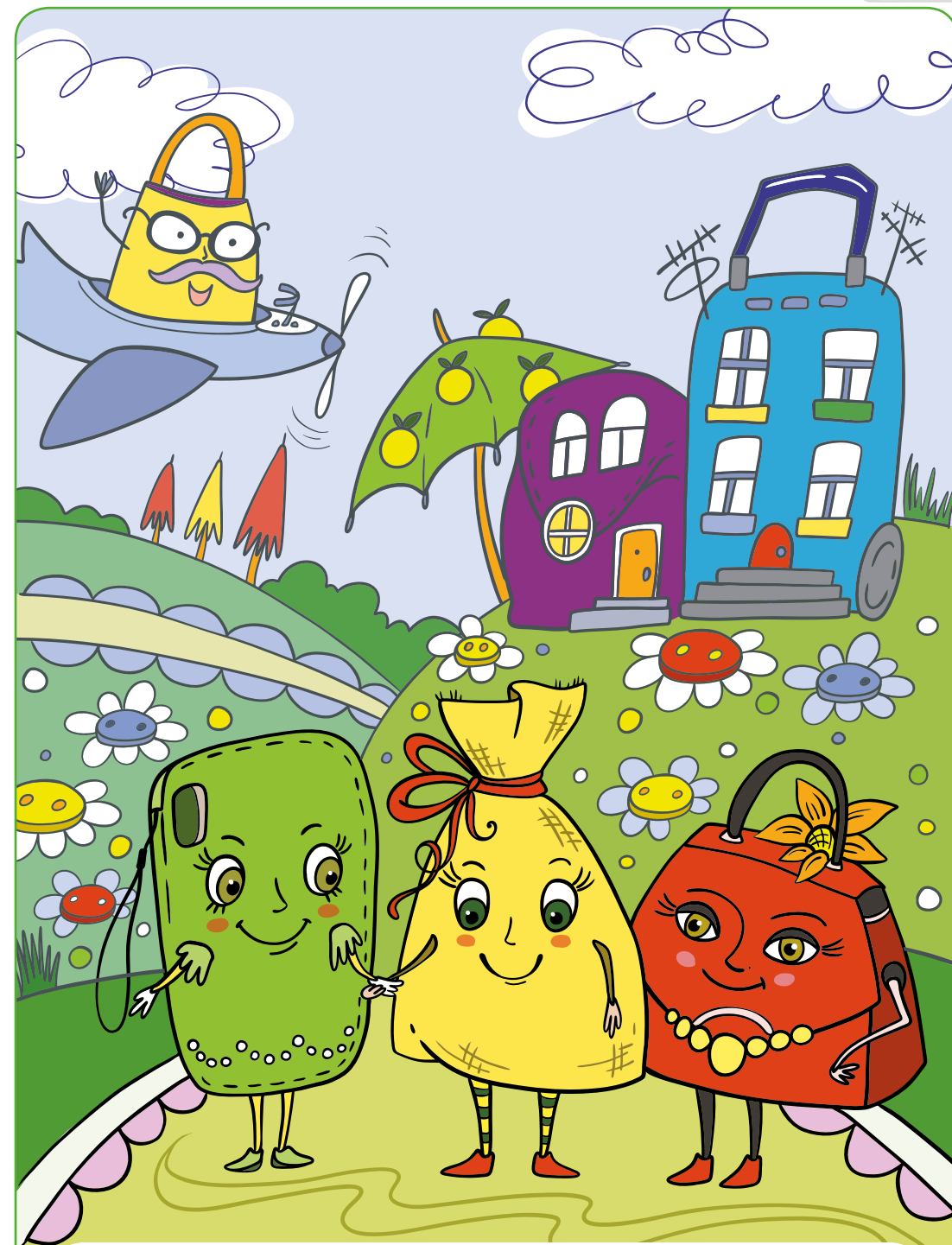
- ☀ дізнаєшся чимало цікавого про винаходи людства;
- ☀ дослідити звучання різних предметів;
- ☀ вчитимешся реалізовувати свої ідеї;
- ☀ ознайомишся з книжкою Микити Лукаша "Мішечок історій Мішковинки".

Микита
Лукаш

Я радий, що ти познайомишся з чарівною Мішковинкою та іншими мешканцями вигаданої країни Торбокряу, а також дізнаєшся про справжніх видатних винахідників. Бажаю тобі цікавої книжкової подорожі!

- ☀ Хто із зображених персонажів — Мішковинка? Як ти її впізнав/впізнала?
- ☀ Створіть мешканців Торбокряу з підручних матеріалів, а потім інсценізуйте у класі їхні розмови.

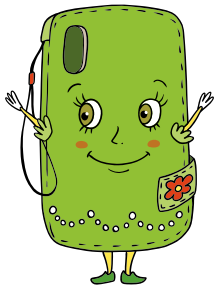

Мішковинка мріє бути повітряною кулею

(за твором Микити Лукаша)

Була в Мішковинки подруга Фона Смарт – чохол для смартфона, яка вважала себе дуже розумною, але завжди все перекручувала. Якось подружки спостерігали, як літає Мішковинчин тато, пан Торбань, на літаку.

– Я знаю, як можна й без літака літати, – зауважила Фона Смарт. – Колись жили двоє братів М... Монпансьє. Вони взяли величезний мішок, прив'язали до нього кошик, сіли туди, мішок надувся, став кулею – і полетіли.

– А чому мішок надувся?

– Ну-у-у... Напевно, надувся, бо став великим.

“Якщо стати великою, то й полетиш. А для цього... треба... багато їсти!” – зраділа Мішковинка й заходила-ся наминати смаколики. Що більше вона їла, то сильніше роздувалася. З летовища повернувся пан Торбань і здивувався:

– Люба, навіщо ти з'їла стільки печива?

– Я хочу стати величезною кулею та полетіти, як брати Монпансьє! Мені про них Фона розповіла.

– Вона переплутала! Брати Монгольф'є запустили у 1783 році в небо кулю, наповнену гарячим повітрям.

І пан Торбань пообіцяв Мішковинці, що візьме її в політ і навіть дозволить стрибнути з парашутом. Але для цього краще не наминати солодощі, а тренуватися.

☀ Що робила Мішковинка для втілення своєї ідеї? Розкажи.

Як знаходити власні ідеї?

1. Мішковинка вирішила дізнатися, чому повітряну кулю наповнюють саме гарячим повітрям. Вона відшукала відео, у якому дівчинка показує відповідний дослід: svitdovkola.org/2/7/doslid Повтори його.

Підготуй: надувну кульку, пластикову пляшку, дві посудини з гарячою та холодною водою.

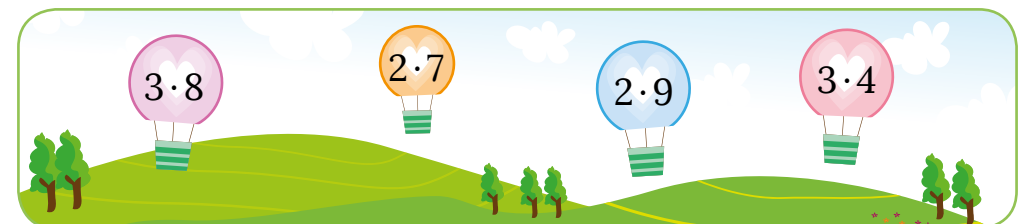
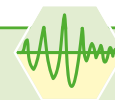
- ☀ На горлечко пластикової пляшки начепи кульку.
- ☀ Постав пляшку в миску з гарячою водою. Що відбувається з кулькою?
- ☀ Перестав пляшку в миску з холодною водою. Що тепер відбувається з кулькою?
- ☀ Зроби відповідний висновок.

Під час нагрівання повітря розширюється, а під час охолодження – стискається.

2. Знайди кулю з найбільшим значенням виразу.

3. У місті Кам'янці-Подільському щороку навесні відбувається фестиваль повітряних куль. Учні 2-го класу вирішили довідатися більше про цю подію. Доповни їхні ідеї власними пропозиціями.

Розпитати знайомих, які були на фестивалі.

?

Спланувати поїздку до Кам'янця-Подільського.

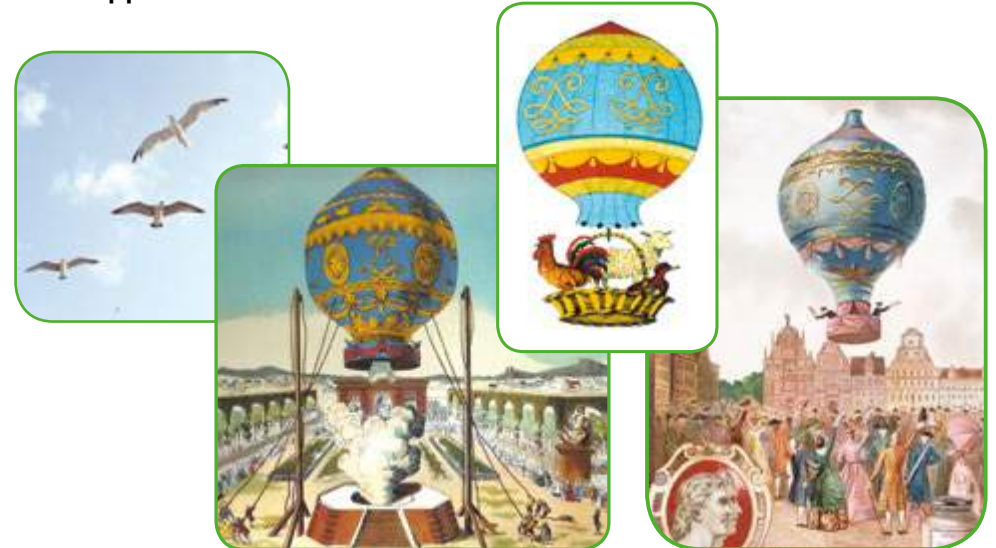
4. Старший брат Галинки відвідав фестиваль у Кам'янці-Подільському і зробив цікаві світлини. Чи подобаються вони тобі? Як ти гадаєш, чи можна назвати фотографування мистецтвом? Чому?

5. Сфотографуйте на шкільному подвір'ї об'єкти, які вас зацікавили. Влаштуйте виставку ваших світлин.

Як втілювати ідеї в життя?

1. Мішковинка пригадала, що тато розповідав їй про винахід братів Монгольф'є. Розкажи за зображеннями, як втілювали ідею польоту людини французькі винахідники.

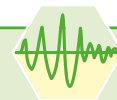

2. Мішковинка вирішила відпочити й побавитися в гру "Веселі кульки". Пограйте в неї у класі.

Сядьте навпроти одне одного й домовтеся, скільки триватиме гра. Налаштуйте таймер або встановіть пісочний годинник. Покладіть кульку для пінг-понгу на лінії, проведеній посередині столу. Дуйте на кульку так, щоб вона опинилася на частині столу суперника. Переможе той, чия ділянка столу виявиться без кульки в момент, коли спливе час гри.

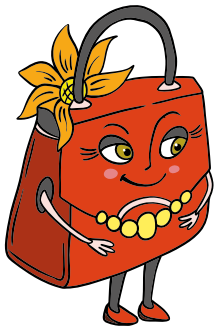
3. Склади алгоритм дій під час твоєї улюбленої гри.

Як Мішковинка була “дорослою”

(за твором Микити Лукаша)

Усі діти хочуть скоріше подорослішати. Про це ж мріяла й Мішковинка. Її сусідка модна лакована сумочка Коко Лакі любила повторювати:

– Мене назвали на честь відомої модельєрки! Я – саме втілення стилю!

Коко Шанель була найвідомішою модельєркою минулого століття. Саме вона завела моду на маленьку чорну сукню, яку можна вдягти на роботу, а ввечері додати улюблене намисто й модний пасок – і бути зіркою будь-якої вечірки.

Щоразу, побачивши Коко, Мішковинка зітхала:

– От би й мені стати такою дорослою та гарненькою!

І от вона вирішила реалізувати одну блискучу ідею. Аж занадто блискучу. Мішковинка знайшла пляшку з лаком та... намастилася ним із голови до ніг. Вона заблищала не гірше за Коко, але лак застиг, і бідна дівчинка не могла навіть поворухнутися!

Коли тато допоміг їй змити розчинником весь цей блиск, Мішковинка подумала: “Ні, поки що моя червона стрічка пасує мені більше, ніж дорослий макіяж. Я ще не награлася й не набігалася. А доросле життя нікуди від мене не втече. Не поспішатиму. На все свій час”.

☀ Чи можна Мішковинку назвати винахідницею? Обґрунтуй свою думку.

Хто вони – винахідники?

- Мішковинка і Фона Смарт уявили себе модельєрками та створили **ескізи** одягу. Розгляньте малюнки винахідниць і вгадайте свої моделі модного одягу. Підготуйте виставку ваших ескізів.

Модельєрки:
Фона Смарт
і Мішковинка

Модельєрка:
Фона Смарт

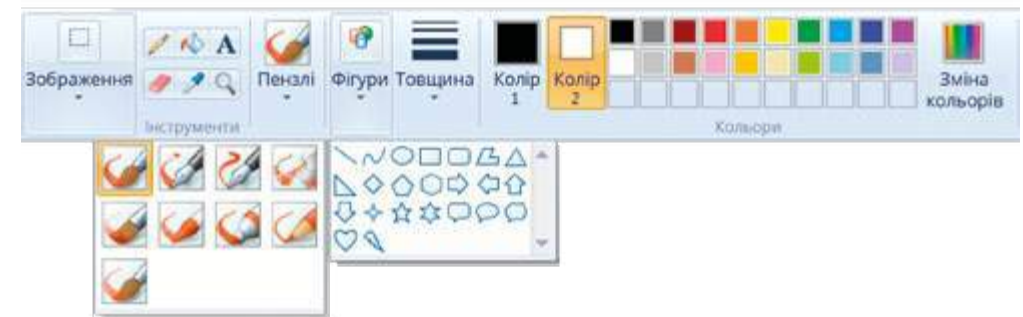
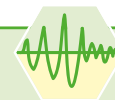

Модельєрка:
Мішковинка

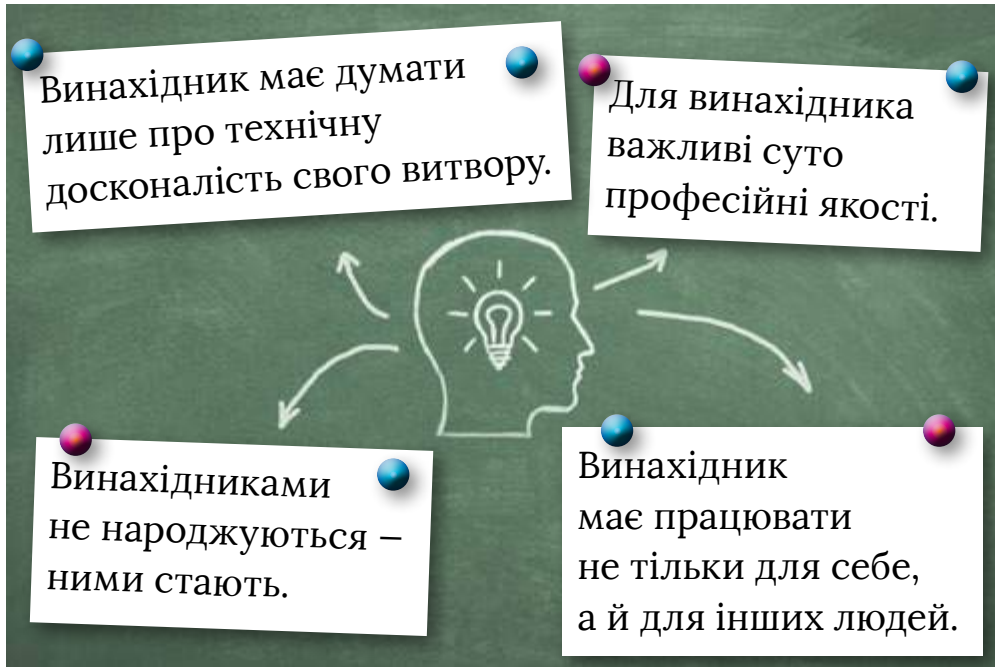
- Мішковинка розробила модель джинсів і намалювала її у графічному редакторі. Створи подібний ескіз одягу.

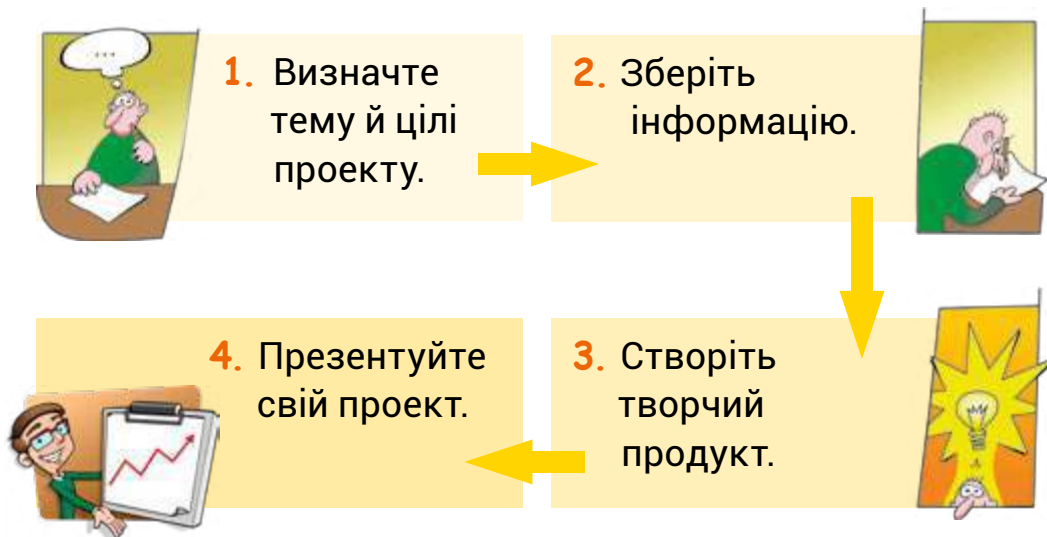
- Розглянь інструменти графічного редактора Paint. Які з них були використані для створення малюнка?

4. З якими твердженнями ти погоджуєшся? Обґрунтуй свій вибір.

5. Підготуйте інформаційно-творчий проект про винахідників та їхні відомі винаходи, дотримуючись запропонованого алгоритму.

Як винаходи змінюють життя людей?

1. На думку Мішковинки, важливим винаходом людства є телефон, бо він дає їй змогу говорити з подругою Фоною Смарт коли заманеться. Розкажи за малюнками, як змінювався цей винахід.

2. Виготовте "телефон" і перевірте, як він працює.

У денцях двох паперових стаканчиків проколи товстою голкою отвори. Крізь них простягни нитку довжиною 4-6 м і закріпи вузликами.

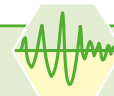
Співрозмовники зі стаканчиками в руках розходяться на таку відстань, щоб нитка була натягнутою.

Слухач прикладає стаканчик до вуха, а мовець говорить у свій стаканчик.

Як ти гадаєш, чи працюватиме телефон без нитки? Чому?

3. Придивися до об'єктів навколо себе та назви винаходи, які, на твою думку, змінили життя людей. Поясни, як саме.

4. Досліди, як звучать різні предмети. Для цього ви-
добувай з них звуки різними способами. Наприклад,
постукай по парті пальчиком, олівчиком, лінійкою.
Звук від яких предметів голосніший? Оригінальні-
ший? Приємніший? Результати дослідження подай
у вигляді таблиці за поданим зразком.

Як утворився звук?	Який цей звук?	Що я відчуваю, коли чую цей звук?
Стук пальчика по парті	Гучний, дратівливий	
Стук ключа по парті	Дзвінкий, веселий	

5. Другокласник Ігор зацікавився, чи всі винаходи змі-
нюють життя людей на краще. Досліджуючи це пи-
тання, він побачив у дитячому журналі малюнок.

Розкажи, чим занепо-
коєна планета. Знайди
переваги та недоліки
кожного зображеного
винаходу.

6. Обговоріть у класі, що ви можете зробити вже сьо-
годні, щоб захистити планету від шуму й зберегти
своє здоров'я та здоров'я інших людей?

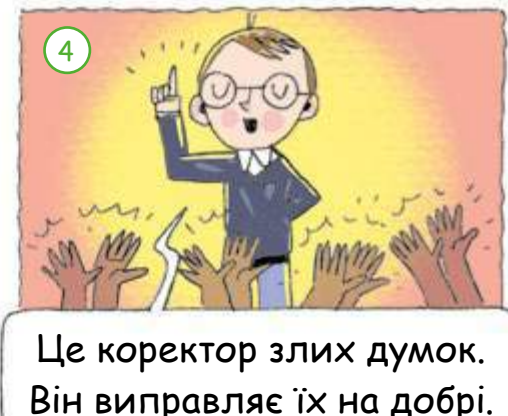

Дізнайся, як по-різному можна втілювати одну ідею.

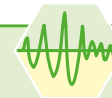
Це суперреактивний автомобіль
з автоматичним керуванням.

Це конвеєр
для виробництва
смартфонів.

Це коректор злих думок.
Він виправляє їх на добрі.

☀ А що хотілося б сконструювати тобі? Чому саме це?

Про вівсяне печиво

(за твором Микити Лукаша)

Мішковинка, як кожна дитина, була ласункою. А найбільше вона любила вівсяне печиво. І мріяла навчитися його готувати. Одного разу вона попросила у своєї бабусі, пані Корзинки, рецепт печива. Та радо поділилася. Але маленькій учениці рецепт видався заскладним. “Готувати печиво – це не цікаво і так довго...” – розчаровано подумала вона.

Що ж робити? На думку дівчинці спала цікава ідея. Вона подивилася на вазон з квітами, що стояв на підвіконні кухні: чому б і з печивом так не спробувати? Мішковинка посадила шматочок у горщик, полила медом і посипала родзинками. Дівчинка сподівалася, що виросте кущик із печивом замість листочків!

Аж тут бабуся Корзина, вкотившись на кухню, запропонувала:

– Приготуймо разом вівсяне печиво!

Мішковинці сподобалося вимішувати тісто й формувати печива. Незабаром на тарілці височіла купка духмяних смаколиків. А в горщику печиво так і не проросло.

Відтоді дівчинка добре запам'ятала слова свого дідуся, поважного пана Портфеля: “Без труда нема плода”. Хоча дещо все ж виростало з того шматочка печива – ця оповідка!

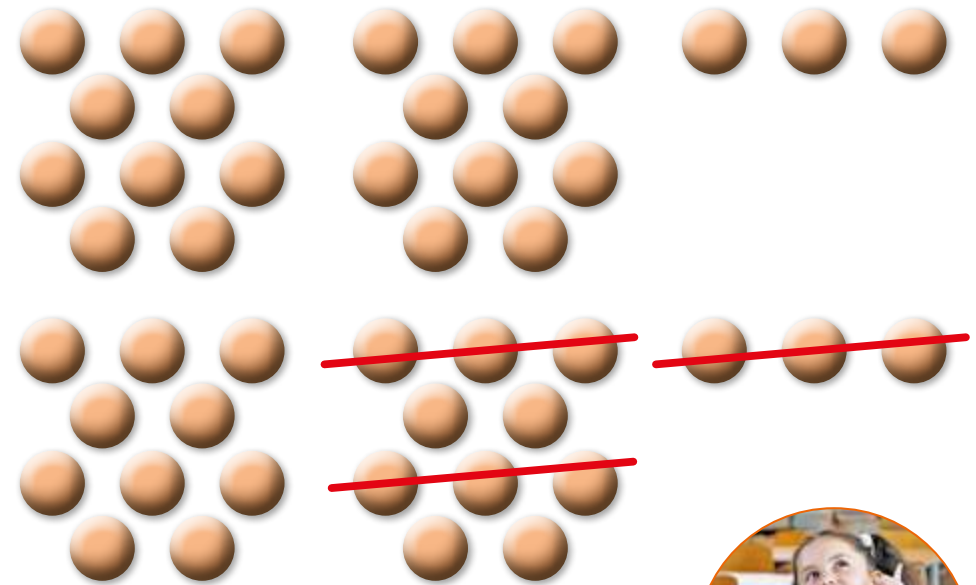
☀ Відшукай у тексті оповідання прислів'я. Поясни його.

Як відкриття можуть допомогти в навчанні?

1. Бабуся Мішковинки знала, що онука не дуже добре вміє віднімати числа. Тому запропонувала потренуватися. Поясни, як Мішковинка виконала завдання.

$$23 - 9 = ?$$

2. Як можна обчислити значення цього виразу іншим способом? Продемонструй власну стратегію.

3. Бабуся похвалила дівчинку і сказала, що виконати обчислення їй, напевно, допоміг шоколад, що був у складі вівсяного печива. Мішковинка зраділа, що тепер можна їсти шоколад досхочу, оскільки він допомагає у навчанні. Чи погоджуєшся ти з думкою дівчинки? Чому?

4. Досліди властивості повітря.

Як “побачити” повітря

Потрібно зловити його. Як? Різко змахни целофановим чи паперовим пакетиком і зав'яжи його. Одразу видно: він – не порожній, всередині щось є. Це – повітря.

Чи має повітря вагу?

Поклади лінійку на стіл так, щоб один її кінець звисав. Пальчиком перевір, що вона ледь тримається у рівновазі. На частину лінійки, що лежить на столі, поклади газету. Вона має щільно прилягати до поверхні стола. Як тепер тримається лінійка? Чому? Повітря тисне на газету, немовби притискає її до поверхні стола.

З чого складається повітря?

Як загасити свічку, не дмухаючи на неї? Не торкаючись її? Накрий свічку банкою, через якийсь час полум'я згасне. Чому? Повітря – це суміш газів. Один із них – кисень. Саме він потрібний істотам для дихання. Кисень необхідний і для підтримання горіння. Свічка палає, поки в повітрі під банкою є кисень, коли він згоряє, вогонь гасне.

5. Які відкриття для себе ти зробив/зробила?
Як вони допоможуть тобі у навчанні?

Чим можуть бути небезпечні винаходи та відкриття?

1. Фона Сمارт захворіла, і Мішковинка вирішила провідати подругу та пригостити її печивом. А ще – розважити новою аудіоказкою. Для цього потрібно перенести дані з комп'ютера Мішковинки на ноутбук Фони за допомогою **флешки**.

Розглянь алгоритм копіювання файлу на флешку.

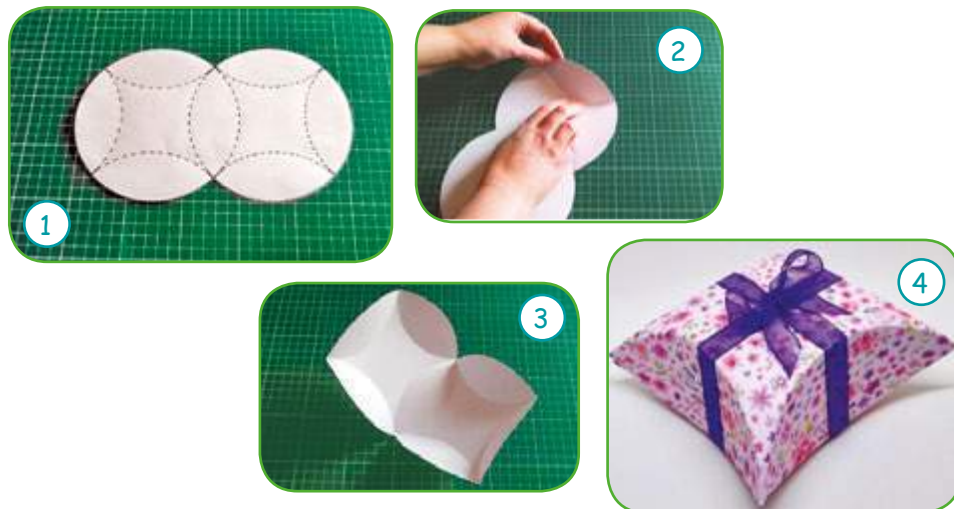
1. Знайти потрібний файл, натиснути на нього правою кнопкою “миші”.
2. Обрати в меню, що відкрилося, команду “Копіювати”.
3. Вставити флешку в комп'ютер.
4. Відкрити теку флешки.
5. Натиснути правою кнопкою “миші”. Обрати функцію “Вставити”.
6. Дочекатися, поки завершиться процес копіювання.
7. Безпечно вилучити флешку з комп'ютера.

2. Мішковинка спакувала печиво для подруги у поліетиленовий пакет. Бабуся звернула її увагу на те, що поліетилен — це винахід, який є небезпечним. Чому бабуся зробила такий висновок? Проведи відповідну пошукову роботу. Для цього ти можеш:

- ☀ розпитати інших людей;
- ☀ знайти інформацію в інтернеті або в енциклопедії.

3. Мішковинка вирішила зробити упаковку для печива з паперу. Поміркуй, чому вона менш небезпечна для довкілля. Навчися і ти її виготовляти.

4. Як має поводитися Мішковинка поруч із хворою подругою, щоб не захворіти теж? Розкажи.

Триматися на відстані не менше 2 м від хворої людини.

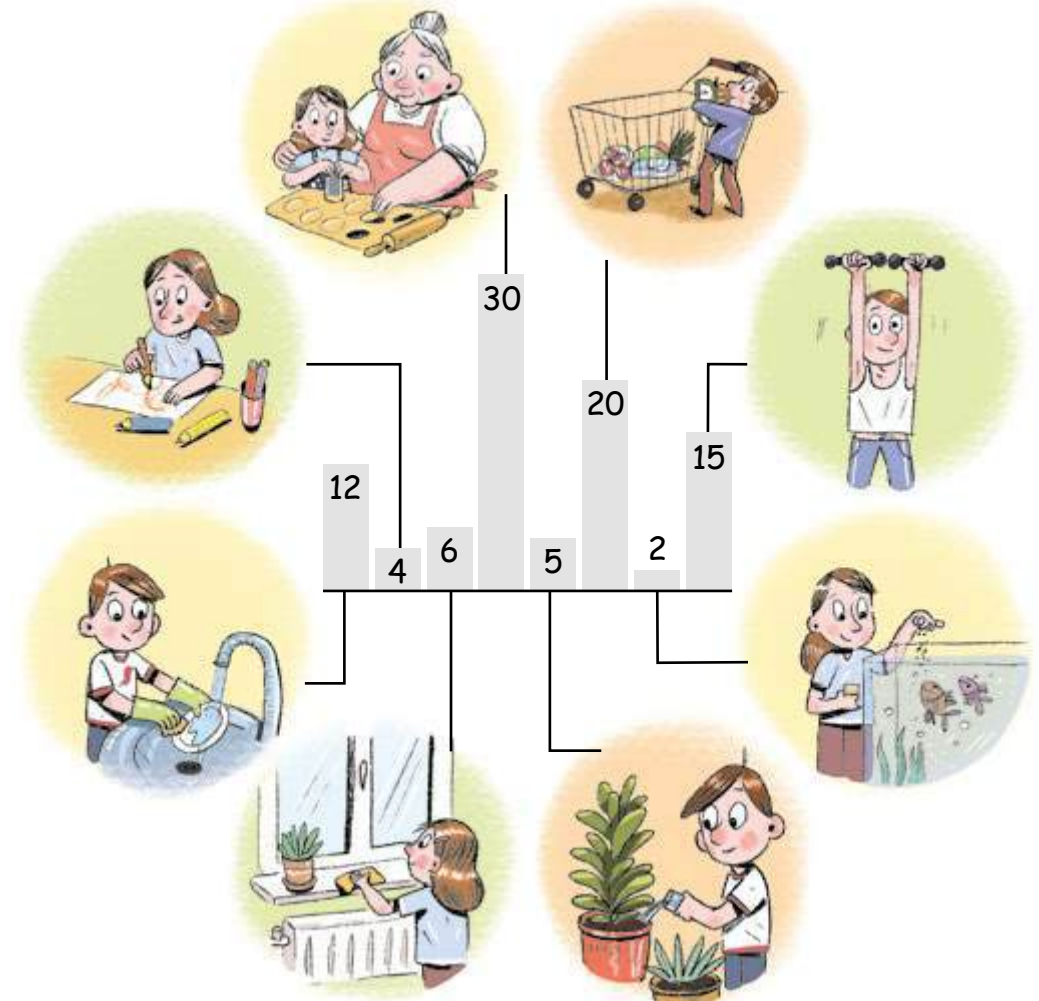

Часто мити руки з милом.

Не торкатися очей, рота, носа немитими руками.

Бабуся розповіла Мішковинці, що не всі досліди дають корисні результати. Інколи це марнування часу. Дослід із вирощування печива тривав 40 хвилин. Вибери декілька справ, з якими можна впоратися за цей час.

- ☀ Яку найбільшу кількість справ можна виконати за 40 хвилин?
- ☀ Чи погоджуєшся ти, що деякі досліди забирають час, але не приносять результату? Пригадай і розкажи, чи доводилося тобі потрапляти в такі ситуації.

Майже детективна історія

(за твором Микити Лукаша)

Якось у домі Мішковинки почали зникати коштовні речі: срібний годинник тата, мамина брошка, позолочені окуляри дідуся. Мішковинка ретельно обстежила кожну шпаринку й знайшла доказ: чорну пір'їну. Дівчинка знала, що все блискуче люблять красти сороки. Але вони до Торбокраю залітали лише на концерти **крука** Сальєрі. До нього Мішковинка й вирішила звернутися.

Крук захвилювався:

– Вибач, мушу поспішати. Бувай! – і полетів геть.

– Шила в мішку не втаїш, – услід йому промовила дівчинка й вигадала блискучий план.

Увечері Мішковинка поклала під ковдру кілька подушок, начебто вона спить. На комоді залишила перо Сальєрі. Крук неодмінно прилетить по нього, щоб замести сліди. Сама ж юна слідопитка з татовим сачком наготові причаїлася біля дверей...

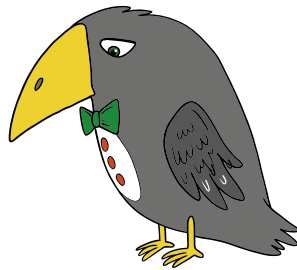
Підозрюваний не забарився.

– Добр-р-ре, що дівчисько спить. Пер-р-ро тепер у мене. – І тієї ж миті заборсався в сачку, каркаючи на все горло. – Р-р-рятуйте!

На гвалт збіглася вся родина Мішковинки.

Сальєрі попросив у всіх вибачення і повернув поцуплені речі.

☀ Які риси характеру допомогли Мішковинці розв'язати **детективну** історію?

Які винаходи допомагають людям з інвалідністю?

1. Що спільного в усіх людей на планеті? Що об'єднує всіх дітей у вашому класі? Що спільного у членів вашої родини? Чи можеш ти додати ще якісь спільні ознаки?

Ми можемо разом заспівати пісню, яку вивчили на уроці музики.

Ми усміхаємося, коли нам приємно.

Ми щонеділі їздимо провідати бабусю.

Ми живемо в одній квартирі.

Ми маємо одне прізвище.

Ми їли однакові сніданки.

2. Наталка любить доглядати кімнатні рослини. Але хвороба позбавила її можливості вправно рухатися. Щоб дівчинці було зручніше, друзі вирішили замінити звичайні вазони для квітів на горщики з автополивом. Скільки таких пристроїв потрібно, якщо Наталка живе у трикімнатній квартирі, а в кожній кімнаті – по 5 вазонів?

3. Другокласник Артем має знижений слух, тому він користується слуховим апаратом, а ще має розумний годинник, який йому часто допомагає. Заняття Артема у школі мистецтв розпочинаються о 14:30. Від дому до школи хлопчик йде 15 хвилин. Коли годинник має нагадати Артемові, що вже час виходити з дому?

Скільки часу провів Артем у школі мистецтв, якщо відомо, що він прийшов додому о 16:00?

4. Поміркуй, які труднощі можуть виникати в людей з інвалідністю? Які винаходи людства допомагають їм долати ці труднощі?

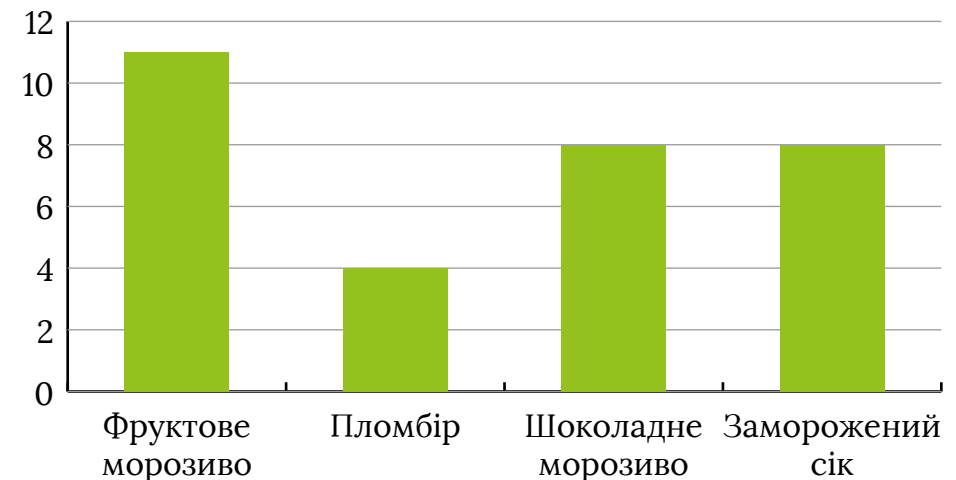
5. Як треба ставитися до людей з інвалідністю, щоб вони почувалися комфортно? Як і коли їм слід допомагати?

Перевір себе

1. У першому класі Катруся прочитала в підручнику комікс про те, як 11-річний американець Френк Епперсон винайшов фруктовий лід на паличці. Сталося це випадково: увечері хлопчик залишив склянку із соком надворі. Уночі знизилася температура, і сік перетворився на морозиво, яке дуже сподобалося друзям і рідним Френка.

Дівчинка вирішила дізнатися, яке морозиво до вподоби її однокласникам/однокласницям. Результати дослідження вона подала у вигляді діаграми.

Сформулюй два запитання за даними діаграми. Постав їх однокласникам/однокласницям і послухай відповіді.

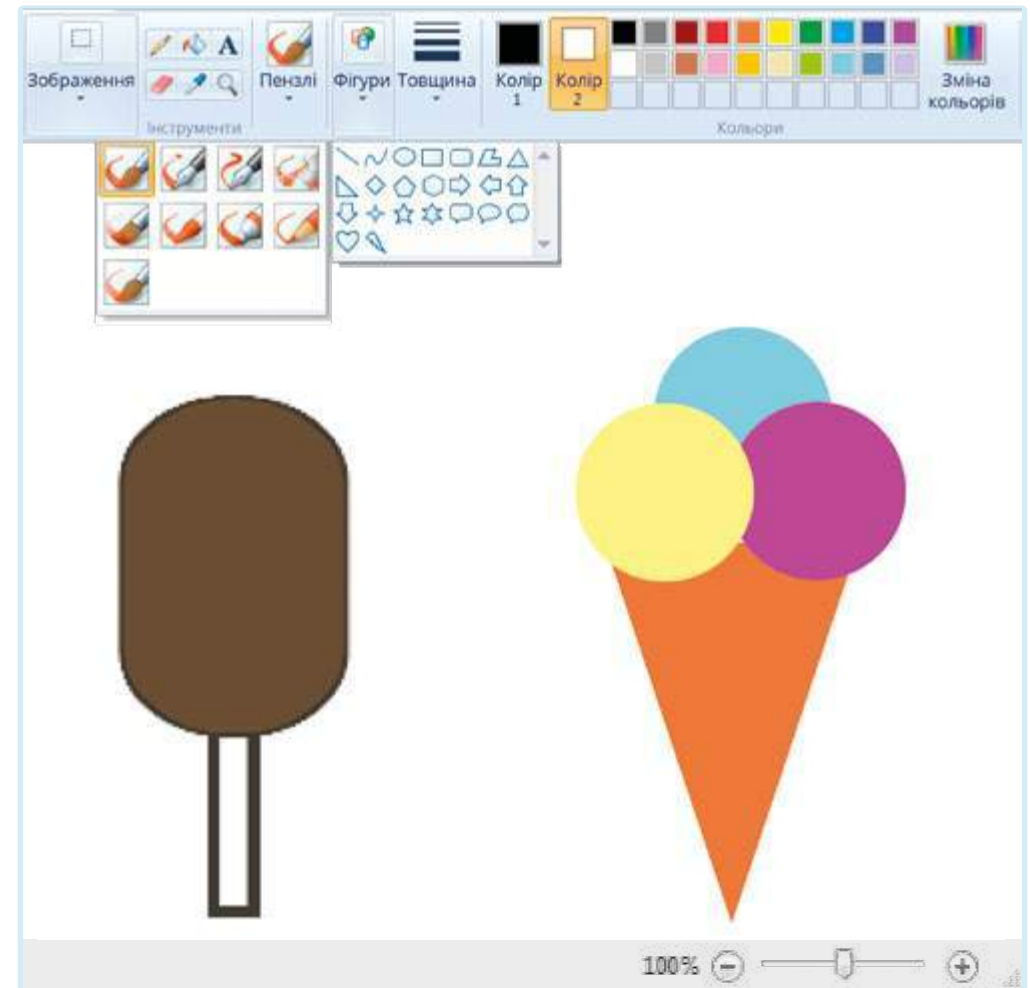
2. Мама дала Катрусі таку купюру. Дівчинка купила в магазині 3 фруктових ескімо по 17 грн. Скільки решти вона отримає?

3. Після того, як Катруся та її рідні з'їли морозиво, у неї залишилися палички. Як їх можна використати? Назви не менше трьох способів.
4. У Катрусі виникла ідея зробити весняну поробку з використанням паличок з-під морозива та фетру. Зроби свій яскравий квітник.

5. Катруся намалювала в графічному редакторі Paint два морозива. Назви інструменти, які використала дівчинка. У якій послідовності вона їх використовувала?

6. Катруся придумала ще один варіант досліду, який демонструє, що повітря під час нагрівання розширюється. Вона поклала порожню пластикову пляшку в морозильну камеру. За кілька годин вийняла її та начепила на горлечко пляшки надувну кульку. Згадайтеся, що відбулося далі.

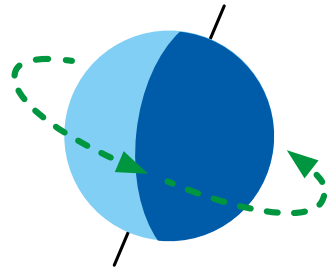

Тема 8

РУХ І ЧАС

Вивчаючи цю тему, ти:

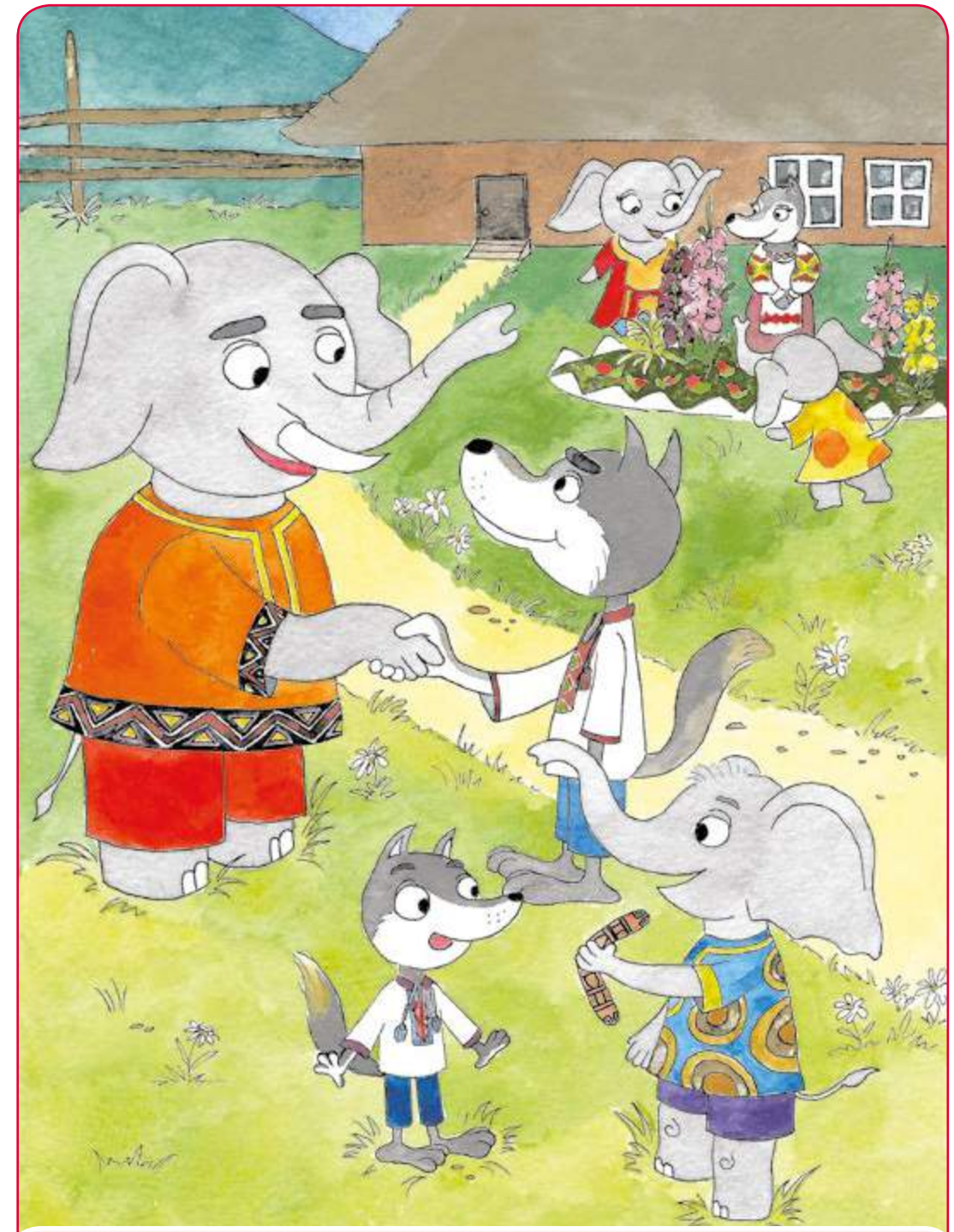
- ✿ дізнаєшся більше про нашу країну;
- ✿ навчишся подорожувати, не виходячи з дому;
- ✿ спостерігатимеш за добовими змінами у природі;
- ✿ вчитимешся користуватися Skype та картами Google;
- ✿ познайомишся з родиною слонів із книжки Святослава Чернія "Пригоди Хоботовичів. Як слони до України мандрували".

Святослав
Черній

Дорогий читачу або читачко!
Книга – дивовижна річ, яка дозволяє подорожувати у часі та просторі. Читай про неймовірні пригоди слонів Хоботовичів та й сам уявляй, фантазуй, вигадуй. Нехай тобі щастить!

- ✿ Як приймає африканських гостей родина українських вовків? Як вони можуть цікаво провести час разом?
- ✿ Поміркуй, що може здивувати Хоботовичів в Україні. Що їм сподобається? Чому?

Знайомство з Хоботовичами

(за твором Святослава Чернія)

В африканській країні Зімбабве живе сім'я слонів: тато Алім, його дружина Абла, їхній непосидючий син Муті та донька Занта. Кожні вихідні сім'я Хоботовичів вигадує щось цікаве, щоб разом проводити дозвілля: їздити на велосипедах, кататися на водних лижах чи фотографуватися з людьми під час **фотосафарі**.

Цієї суботи Муті прокинувся першим і, снідаючи, дивився свій улюблений телеканал Discovery. Транслювали **репортаж** "Життя сучасних вовків у Карпатах". Вовк Стефко завзято водив журналістів по своєму дому, показував подвір'я, майстерню, грядки.

До перегляду передачі вже приєдналися тато й мама. У тата в голові визріла нова ідея. І не на вихідні, а на цілу тижневу відпустку:

– Варто познайомитися зі Стефком. Ми ж ніколи не були в Україні...

Тим часом ведучий-заєць завершив програму, а на кухню зайшла Занта.

– У нас для тебе сюрприз, – повідомив Алім. – Ми їдемо в Україну!

Занта відкрила свій ноутбук:

– Ова! Та це майже за 8 тисяч кілометрів!

– Я зараз знайду контакти Стефка в інтернеті, – оголосив Муті, – у нього є **скайп**! Телефонуємо?

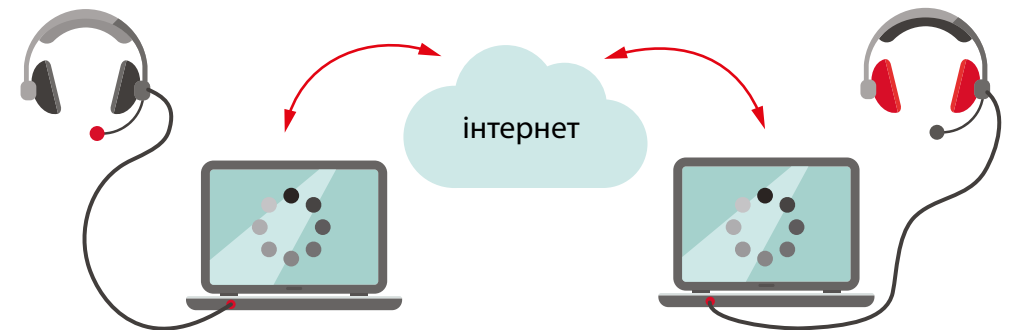
Пішли гудки, відбулося з'єднання.

☀ Яка подія змінила звичний устрій життя родини слонів? Розкажи.

Що може рухатися?

1. Пригадай, рух яких об'єктів ти можеш спостерігати.
2. Поміркуй: що рухається майже непомітно для людського ока?
3. Муті зацікавився, як передається звук під час розмови у Skype. Тато Алім намалював схему. Розглянь її і дай відповідь на запитання слоненяти.

4. Пригадай чи дізнайся, як виглядає значок програми Skype на екрані смартфона або комп'ютера. Як ти думаєш, чому для нього обрали блакитний колір?

5. Які інші програми для спілкування через інтернет ти знаєш?

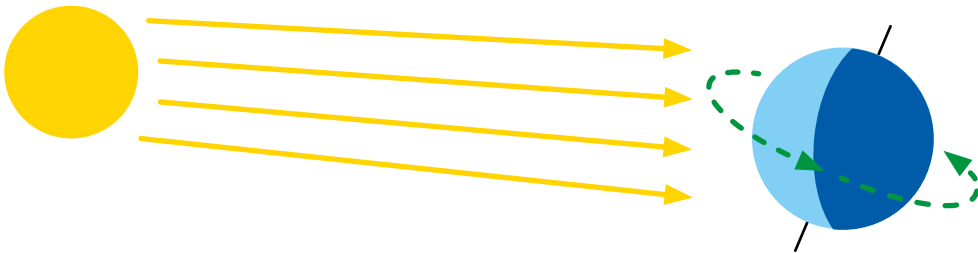
6. Хоботовичі зателефонували до вовка Стефка о 12 год 45 хв. Бесіда тривала 20 хвилин. О котрій годині вона завершилася?

7. Учителька запитала дітей про рух Землі й почула такі відповіді. Які могли бути запитання? Сформулюй їх.

8. Розкажи за малюнком, що відбувається в результаті обертання Землі навколо своєї осі.

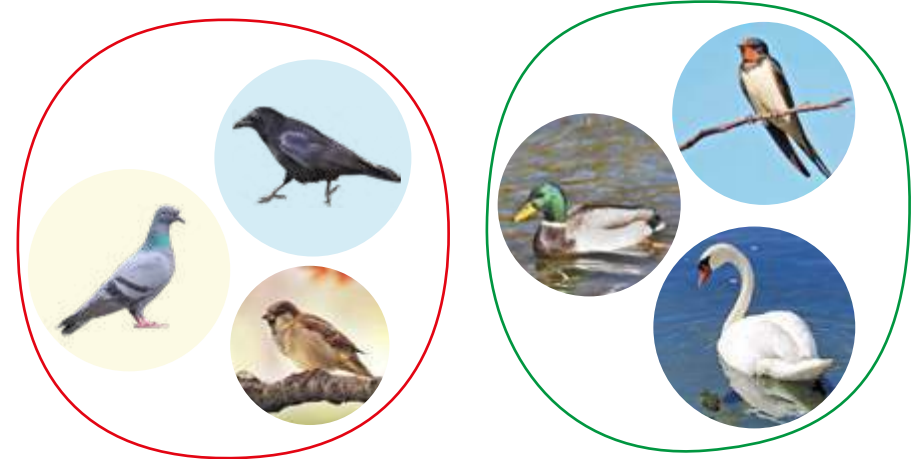
9. Змодельуйте за допомогою лампи та глобуса, як день і ніч змінюють одне одного.

10. Поміркуй, які твердження істинні. Хибні висловлювання перетвори на істинні.

- ✱ У цьому році – 365 днів.
- ✱ У кожному місяці 30 днів.
- ✱ Доба триває 24 години.
- ✱ 1 година – 60 хвилин.

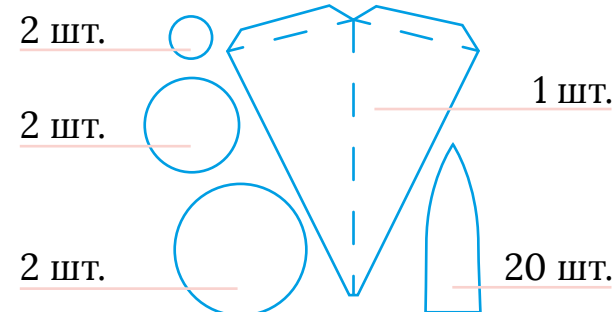
Як мандрують птахи?

1. Муті подивився по Discovery програму про **міграцію птахів** України. Він об'єднав зображення деяких птахів у дві групи. За якою ознакою Муті це зробив?

2. Досліди інформацію з різних джерел про те, як мандрують птахи навесні. Розкажи про результати свого дослідження.

3. Створи маски птахів з картону.

4. Про що могли б поговорити між собою птахи навесні? Разом з однокласниками/однокласницями інсценізуйте їхню розмову.

Підготовка до мандрівки

(за твором Святослава Чернія)

Алім та Абла спланували поїздку. На машині вони подолають шлях зі свого містечка до Хараре, столиці Зімбабве, звідти полетять до Стамбула, що в Туреччині, а там пересядуть на літак до Львова. Там вони забронювали кімнату в готелі “Шопен”.

Наступного дня четверо Хоботовичів завітали до **посольства** України. Аж ось увійшов лелека у краватці:

– Доброго дня! Я Василь Іванович Крилатий – посол. Поставлю вам кілька запитань. Ваші імена та прізвища? Мета візиту? Маєте бронювання квитків та готелю?

Отримавши відповіді, лелека повідомив, що про рішення сповістять по телефону.

– Дадуть візу чи не дадуть? – хвилювалися Хоботовичі. Та за кілька днів отримали позитивну відповідь і необхідні документи.

Підготовка до мандрівки тривала: слони підчитували в інтернеті інформацію про Україну, купували сувеніри, завершували перед відпусткою справи на роботі й збирали валізи.

До аеропорту слони прибули вчасно. Після короткої, але бурхливої сутички з охороною через іграшковий **мачете** слоненяти, Хоботовичі таки потрапили на борт літака. Що чекає на них попереду?

✿ Як планували свою подорож Хоботовичі? Перекажи.

✿ Чи доводилося тобі планувати подорож? Розкажи.

Навіщо люди подорожують?

1. Занта вперто відмовлялася від поїздки в Україну. Члени родини пояснювали їй, чому здійснити мандрівку варто. З чією думкою ти погоджуєшся? Чому? Доповни репліки власними міркуваннями.

У мандрівці можна добре відпочити.

?

Ти знайдеш нових знайомих.

Ти відкриєш для себе нову країну.

2. Прочитай вірш Мар'яни Савки та намалюй Україну такою, як описала поетеса.

Країн багато на великій карті,
Та серед них – вона, твоя єдина.
Її люби і будь завжди на варті,
Бо це твоя земля, це Україна.
Вона така ж реальна і казкова,
Як мамина долоня, тепла й щира,
У неї в серці українська мова,
В її душі любов і світла віра.
Цвітуть в ній мальви, маки і левкої*.
Хтось, може, скаже, що таких багато.
Але ти знай, що іншої такої
Не зможеш в цілім світі відшукати.

* Левкої – пахуча садова квітка, матіола.

3. Що ти можеш розповісти про Україну туристам?
4. В аеропорту в Стамбулі Хоботовичі побачили таку інформацію на табло. Ознайомся з нею і дай відповіді на запитання.

Departure		07:00
Kyiv	07:30	Boarding
Lviv	09:40	On time
Dubai	10:00	On time
London	12:10	On time

- ✱ О котрій годині вирушає в рейс літак до Львова?
- ✱ Коли мають прийти на реєстрацію пасажирів, які відлітають до Львова, якщо реєстрація розпочинається за 2 години до вильоту?
- ✱ Скільки часу залишилося до злету літака на Київ?
5. Відтвори українське прислів'я та поясни його зміст.

Як можна подорожувати, не виходячи з дому?

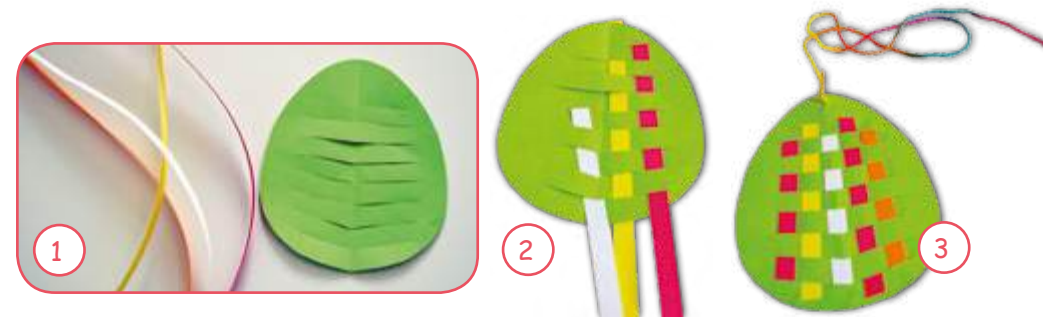
1. У посольстві Хоботовичі дізналися, що в Україні на весні святкують Великдень. Що ти знаєш про це свято? Розкажи.
2. Білочка Люба розповіла, що на Великдень розмальовують писанки, і провела віртуальну подорож єдиним у світі Музеєм писанкового розпису, що в Коломиї Івано-Франківської області.

Зайди на сайт цього музею і здійсни екскурсію його залами.

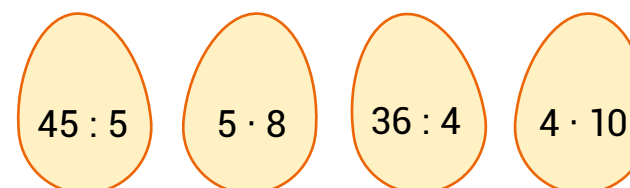
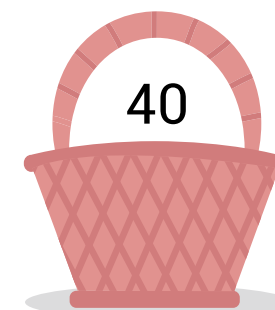
hutsul.museum/pysanka/exposition/virtual

3. Занта зацікавилася українською писанкою. Виготов паперову писанку за поданою інструкцією.

4. Обчисли вирази та вибери писанки, які слід покласти у кошик.

5. Здійсни віртуальну подорож музеями України під відкритим небом, користуючись підказками.

☀ Зайди на сайт музею самостійно або з чиеюсь допомогою:
museums.authenticukraine.com.ua/ua/

- ☀ Розпочни свою подорож, натиснувши лівою кнопкою миші на позначку "Розпочати тур".
- ☀ Вибери музей, у якому тобі цікаво побувати. Клікай на відповідну зелену позначку лівою кнопкою миші.

- ☀ Розпочни екскурсію, клікнувши мишкою на кнопку "Віртуальна подорож".
 - ☀ Стрілки на екрані вказують напрямок руху. Клікай на них лівою кнопкою миші.
 - ☀ Якщо ти хочеш відвідати інший музей, клікни лівою кнопкою миші на стрілочку вгорі.
6. Поділися враженнями від віртуальної подорожі, яку ти здійснив/здійснила.
7. Куди б іще тобі хотілося помандрувати віртуально? А куди — по-справжньому?

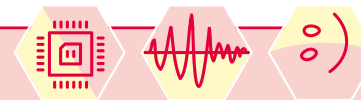
Дізнайся, чи можна зрозуміти інших без слів.

Ти летиш на Землю, тож пам'ятай: люди часто виражають свої емоції мімікою та рухами.

- ☀ Як можна дізнатися про емоції та бажання інших?

Хоботовичі у Львові

(за твором Святослава Чернія)

У Львові слони одразу рушили до готелю “Шопен”. Там усі заходилися розпаковувати речі, а через годину вже спали глибоким слонячим сном.

Наступного ранку Хоботовичі оглядали місто. Найближче був розташований палац Потоцьких. Такі ошатні будівлі Муті бачив лише в інтернеті, тож клацав фотокамерою безперестанку. Занта охоче позувала. Алім та Абла насолоджувалися експозицією картин. Потім слони прогулювалися проспектом Свободи – центральною вулицею міста Лева.

– Он вже Оперний театр. Йому понад 100 років! – зрадив Муті та зазнімкував театр.

Далі на Хоботовичів чекав ринок “Вернісаж”, де можна купити на згадку шматочок Львова у будь-якому вигляді. Вже за 5 хвилин слони тримали в хоботах по кілька пакетів, у яких було все: магнітики, шалики футбольного клубу “Карпати”, дерев’яні сокирка та булава, листівки, картина з львівським трамваєм, вишиванки.

Потім Хоботовичі опинилися на площі Ринок і замилювалися фонтанами, прикрашеними статуями римських богів.

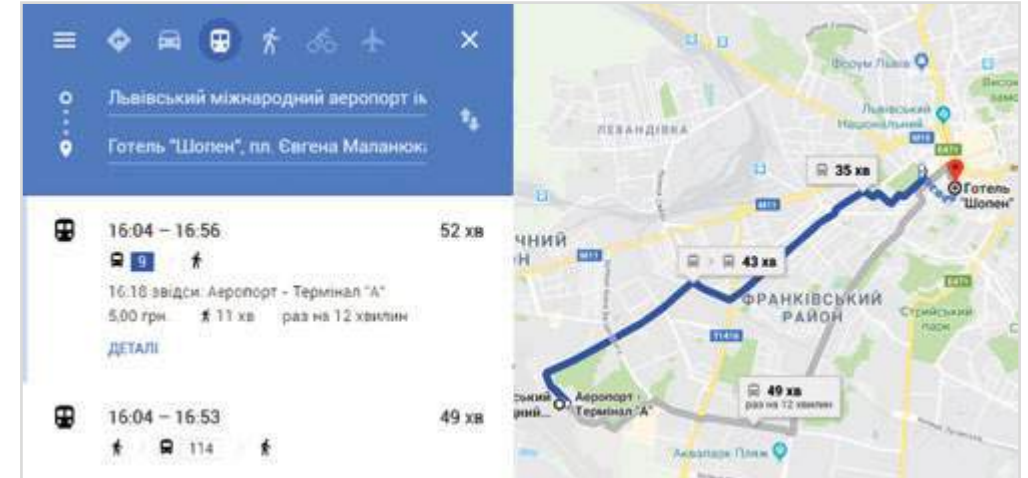
На Ратушу лізти не ризикнули: сходи там де-не-де дуже старі, краще не випробовувати долю.

Тут усі відчули, як вони зголодніли, та зайшли пообідати. А прогулянку містом продовжили потім.

✿ Які пам'ятки культури відвідали герої твору?

Що непідвладне часові?

1. Хоботовичам треба дістатися від аеропорту до готелю “Шопен” громадським транспортом. Мама вирішила скористатися картою Google. Розглянь її й ти.

- ✿ Яким громадським транспортом може скористатися родина?
- ✿ Скільки приблизно часу витратить родина на дорогу? Від чого це залежить?
- ✿ Скільки решти отримають Хоботовичі, якщо батько передав водієві за проїзд 100 грн, а ціна одного квитка – 7 грн?

2. У палаці Потоцьких Хоботовичі побачили картини відомих митців. Мама вигукнула: “Це те, що непідвладне часові!”. Що вона мала на увазі? Поясни.

3. Муті зацікавив годинник на Львівській ратуші. І він вирішив змайструвати власний із паперової тарілки. Зроби такий годинник і ти.

4. Покажи на макеті годинника час:

- ☀ 10 хвилин по 12-й;
- ☀ за 15 восьма;
- ☀ 35 хвилин на п'яту;
- ☀ шоста година ранку;
- ☀ 22-га година.

5. Розглянь фото, які зробили Муті та Занта. Як ти вважаєш, які об'єкти, зображені на фото, непідвладні часові? Обґрунтуй свою думку.

6. Поміркуй та зроби фотографії об'єктів, непідвладних часу, які є у твоєму місті.

Як планувати свій час?

1. Розглянь фото, які зробив Муті, і розкажи про подорож Львовом. Вживай слова — назви одиниць вимірювання часу.

Палац Потоцьких

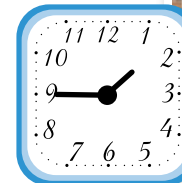
Проспект Свободи

Готель "Шопен"

Оперний театр

Площа Ринок

Ринок "Вернісаж"

2. Обчисли, скільки часу тривала прогулянка містом.

3. Під час подорожі Муті зголоднів і запропонував покуштувати українські національні страви. Що би ти порадив/порадила гостям? Скільки часу треба запланувати на обід?

4. До Романа приїжджає друг з іншого міста. Хлопчики вирішили цікаво провести час і піти до кінотеатру. Ось яку інформацію вони знайшли в інтернеті:

Пригоди Хоботовичів

мультфільм, фентезі, комедія,
пригоди, сімейний

24 квітня, Ср	10:00	12:10	13:25	15:35	17:05
25 квітня, Чт	10:00	12:10	13:25	15:35	17:05
26 квітня, Пт	10:00	12:10	13:25	15:35	17:05
27 квітня, Сб	10:00	12:10	13:25	15:35	17:05
28 квітня, Нд	10:00	12:10	13:25	15:35	17:05

Постав однокласникові/однокласниці два запитання за даними афіші та вислухай відповіді.

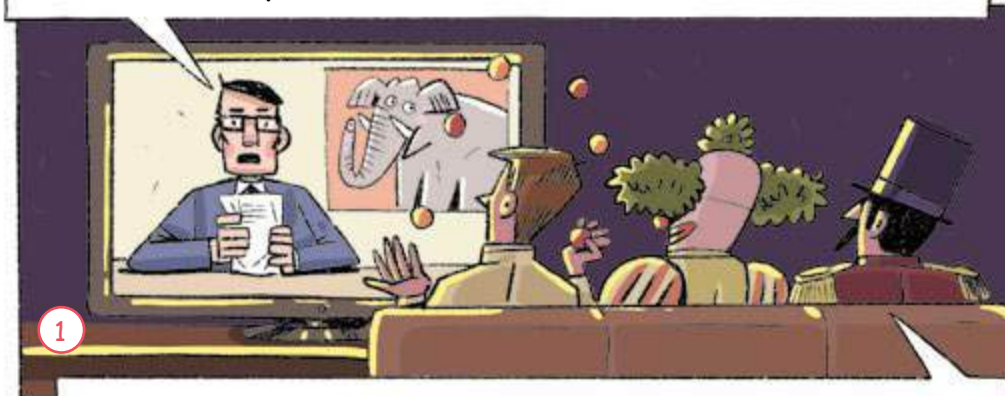
5. Створіть у класі книжку "Наш рідний край" або "Край, у якому ми живемо" за поданим алгоритмом.

Алгоритм створення книжки

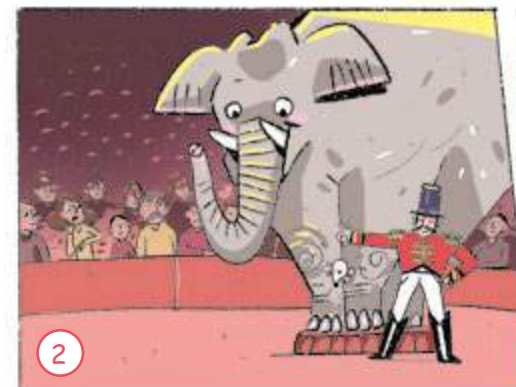
1. Визначте цікаві об'єкти, про які ви напишете.
2. Оформіть кожен свою сторінку: напишіть текст, додайте фото чи малюнок.
3. Презентуйте кожен свою сторінку в групі.
4. Разом виготовте обкладинку для книжки.
5. З'єднайте всі аркуші та обкладинку.

- Дізнайся правду про слонів та мишей.

Ці велетні страшенно бояться малесеньких мишей.

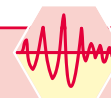

Це неправда! Я знаю, як спростувати цей наклеп!

Слони не бояться
мишей, а от деякі
люди — так!

- ❖ Чи завжди варто вірити інформації, отриманій з телебачення чи інтернету? Як можна її перевірити?

Зустріч з родиною вовків Вівчарів

(за твором Святослава Чернія)

Наступного дня Хоботовичі взяли в оренду машину – червону “Хонду Пілот” – і вирушили до міста Яремче, де мешкала родина вовка Стефка Вівчаря. Їх зустріли сам господар, його дружина Лана та син Влодко. Увечері для гостей влаштували смачне чагування, на яке завітали ще й родини кабанчиків та лисів. Усім знайш-

лися розваги до смаку: хтось грав у футбол, Занта й лис Борис грали на фортепіано.

Зранку Муті подарував Влодкові африканський сувенір – бумеранг, і всі вирушили на Говерлу.

– Увага! Ми йдемо маршрутом, який називається “Стрімкий”. Тримаємося близько одне одного, – оголосила вовчиця. Влодко зручно вмотив-ся у Муті на плечах. Усі наділи наплічники, у яких була їжа та різні необхідні туристам речі. Дорогою вертіли головами, милуючись краєвидами, та робили спільні фотографії. Аж ось усі дісталися вершини.

– Як же тут гарно! – вигукнув Муті. І всі з ним погодилися. Здавалося, достатньо простягнути хобот – і можна торкнутися хмар.

Увечері всі сиділи біля вогнища на подвір’ї Вівчарів і думали про те, як чудово, що їм удалося зустрітися.

☀ Чи гарними гостями були Хоботовичі? Чи гостинно приймали їх вовки? Прочитай.

☀ Що могло б відбуватися далі? Розкажи.

Як рухова активність впливає на здоров’я?

1. Розкажи за ілюстраціями, що Хоботовичі та Вівчарі робили разом. Який позитивний вплив ці справи можуть мати на їхнє здоров’я? А чим можуть зашкодити? Розкажи.

2. Під час підкорення Говерли батько Вівчар занотував у своєму записничку замітку про зміни, які спостерігав у природі. Ось що в нього вийшло:

Сонце вже добре пригріває.
Пташки голосно цвірінькають.
На деревах розпускаються
бруньки. Зеленіє травичка.

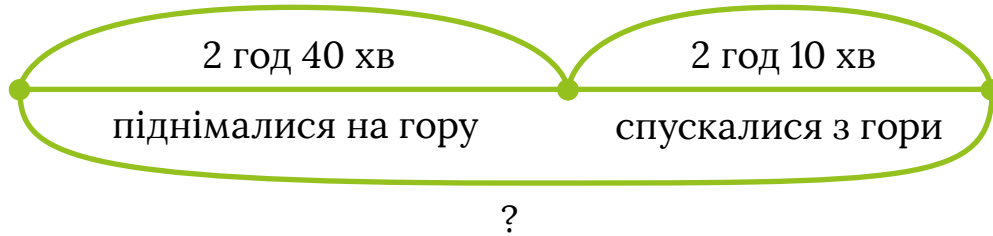
Якої пори року відбувалася мандрівка?

3. Поспостерігай і ти за весняними змінами у природі. Зафіксуй їх у фотографіях, малюнках чи записах.
4. Для родини Вівчарів гори – улюблене місце відпочинку. Опиши місце, де подобається відпочивати тобі. Розкажи, як відпочинок впливає на здоров’я.

5. Скільки часу витратили родини, підкорюючи Говерлу?

6. Уже вдома Муті вирішив провести для родичів майстер-клас з виготовлення паперових скульптур. Створіть власний парк скульптур.

☀ Візьми аркуш паперу.

☀ Спробуй зібгати його, скрутити, зігнути. Відчуй, який він слухняний, як набуває пружності й пластичності.

☀ Поміркуй, яку фігуру тобі хочеться створити, та надай паперу відповідної форми.

☀ За потреби аркуш паперу можна надривати, розправляти і навіть зав'язувати у вузол. Не бійся експериментувати.

☀ Час від часу роби паузи, щоб поглянути на свою скульптуру з певної відстані.

7. Поміркуй, який майстер-клас можеш провести ти. Підготуйся і проведи такий захід для своїх однокласників/однокласниць. Успіхів тобі!

Перевір себе

1. Перебуваючи під враженням від прочитаної книжки Святослава Чернія "Пригоди Хоботовичів. Як слони до України мандрували", другокласники вирішили здійснити віртуальну подорож Київським зоопарком в останню п'ятницю квітня.

Квітень

Пн		6	13	20	27
Вт		7	14	21	28
Ср	1	8	15	22	29
Чт	2	9	16	23	30
Пт	3	10	17	24	
Сб	4	11	18	25	
Нд	5	12	19	26	

Скільки днів від сьогодні учням залишилося чекати на мандрівку?

2. На сайті зоопарку діти прочитали, що можна стати **опікунами** тварин. Поміркуй, що відвідувачі могли б зробити для мешканців зоопарку. Чи хотілося б тобі долучитися до цього?

3. Після того, як діти оглянули птахів, які мешкають у Київському зоопарку, Володя розповів, що бачив напередодні, як перелітні птахи поверталися додому. Розглянь і назви зображених птахів. Чи всі вони перелітні?

4. Під час подорожі дітей найбільше здивував 13-річний слон Хорас. Вони дізналися, що у великому **вольєрі** слон має басейн і величезну парасолу. Раціон слоника складають сезонні овочі, фрукти, сіно чи трава.

Які запитання ти хотів/хотіла би поставити опікунам слона Хораса? Сформулюй їх.

5. Руслана й Асію дуже зацікавили чотири амурських тигри: Тішка й Амба та їхні діти — Малюк і Рена. Руслан запропонував подрузі зліпити тигра з пластиліну. Зроби й ти такого.

6. Христинка і Максим зацікавилися носухою. Учителька зауважила, що, коли у нас ранок, на батьківщині цієї тваринки ще ніч. Поміркуй, чому так.

7. Юля хоче стати **кореспондентом**. Вона підготувала репортаж про Київський зоопарк і записала його, а коли перевірила, то помітила в тексті три помилки. Відшукай їх.

Нещодавно учні другого класу здійснили віртуальну подорож київським зоопарком. Цікаво було спостерігати за тваринами. Познайомились вони із багатьма тваринами: пугач, червоний ібіс, рись Карпатська.

8. Відомо, що для відвідувачів зоопарків прописані правила поведінки. Які саме? Чому їх слід дотримуватися? Наведи три **аргументи**.

Тема 9

ВСЕ ПОВ'ЯЗАНЕ З УСІМ

Вивчаючи цю тему, ти:

- ☀ дізнаєшся, як піклуватися про своє здоров'я та планету, на якій живеш;
- ☀ дослідити, як ґрунт стає пухким та родючим;
- ☀ навчишся створювати прикрасу-діораму;
- ☀ прочитаєш уривки з казкових оповідань Володимира Читая зі збірки "Правдиві історії Чарівного Лісу".

Володимир
Читай

Завжди йди за своєю мрією, якою б недосяжною вона не здавалася.

- ☀ Які стосунки можуть бути в персонажів, яких ти бачиш на малюнку?
- ☀ Як ти гадаєш, про що йдеться у творі, який проілюструвала художниця?

ІСТОРІЯ ПРО ХРОБАКА ЗЯВУ

(за твором зі збірки Володимира Читая)

Хробачок Зява любляв милуватися, як сонце ховається за обрієм. Він мріяв потрапити на край землі – далеко-далеко, туди, де сонечко лягає спати.

- Мамо, а ти намагалася дістатися краю світу?
- Ні, це неможливо! Хто народився хробаком, той має жити у гною. І немає чого мріяти про недосяжне.

Але Зява вирушив у мандрівку. Дорогою зустрівся хробачкові мураха Вусик, що врятував його від горобця. Стали вони подорожувати разом. На третій день опинилися друзі біля річки. Скосили на листочок, що був біля берега, і попливли. Стрімкий потік наближав Зяву до мрії. Раптом щось труснуло пліт. За ними пливла зубата форель! От-от вони стануть здобиччю. Аж тут листок зачепився за гілку, що низько нахилилася, і друзі вилізли по ній угору.

Зява і Вусик роздивилися навкруги. Місцина була гарна й велична. Водяний пил від гірського водоспаду мільйонами краплин зависав у повітрі. Здавалося, що сонечко лягає в перину, зроблену з найтонших різнобарвних хмаринок. Друзі замилювалися.

– Ось він який, край світу... Одна така мить варта всіх випробувань.

- ☀ Яку мрію мав Зява? Розкажи, як він її здійснював.
- ☀ Інсценізуй з однокласником/однокласницею зустріч Зяви та Вусика.

Як зі мною змінюється мій світ?

1. Побачивши на землі черв'яків, що з'явилися після дощу, п'ятирічний Миколка замислився над такими запитаннями. Що б ти йому відповів/відповіла?

Чому після дощу черв'яки вилазять на поверхню ґрунту?

Для чого потрібні земляні черв'яки?

Що станеться, якщо всі черв'яки зникнуть?

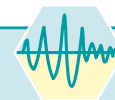
2. Досліди, як черв'яки розпушують ґрунт.

Візьми дві скляні банки з однаковою кількістю ґрунту. Щільно спресуй його. В одну банку помісти дощових черв'яків і спостерігай за їхніми діями. Вони розпушуватимуть землю, збагачуючи її повітрям, яке потрібне для росту рослин.

А тепер налий півсклянки води в кожен банку. У якій банці вода швидше увійде в ґрунт? Чому?

Як впливає розпушування ґрунту на життя рослин? Поясни свою думку.

3. Розкажи за малюнками, яким було життя хробачка до мандрівки, і як змінився його внутрішній світ під час подорожі.

4. Довідайся, як змінився світ Кліма після випадкової зустрічі. Запиши в зошиті два позитивні та два негативні результати цієї зустрічі.

Учора на вокзалі ми з мамою побачили кількох дітей-безхатченків. Вони витягли зі смітника недоїдений гамбургер і сварилися, кому він дістанеться. Мені було шкода їх і трохи страшно. Раніше я не знав, що на світі є такі нещасні діти.

5. Поміркуй, які ситуації можуть зробити людину сміливішою, а які — навпаки, більш обережною. Що має статися, щоб хтось став упевненішим у собі, а що може зневірити людину у власних здібностях?
6. Пригадай ситуації з власного життя, які змінили твій світ. Розкажи, як саме це сталося.

Що означає бути дорослим?

1. Кого з персонажів оповідання Володимира Читая можна назвати дорослим? Обґрунтуй свою думку.

2. Учні 2-го класу обговорювали, що означає бути дорослою людиною. З чією думкою ти погоджуєшся? Чому?

Самому приймати рішення.

Бути відповідальною за свої вчинки.

Мати високий зріст.

Заробляти гроші.

Мати паспорт.

3. Обчисли вираз і дізнайся, у якому віці ти можеш отримати паспорт громадянина України.

$$100 - (9 \cdot 7 + 15) - 8$$

4. Чи можна назвати героїв цих ситуацій дорослими? Обґрунтуй свою думку.

Антон по дорозі зі школи побачив кошеня біля під'їзду свого будинку. Хлопчик узяв тваринку додому, нагодував, побавився з ним. Перед поверненням батьків з роботи він випустив кошеня на вулицю.

Тетянка каталася на роликах і випадково побачила загублений кимось гаманець. Дівчинка попросила батьків допомогти їй розшукати власника.

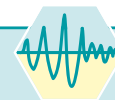
5. Павло довідався, що в школі організовують добродійний ярмарок для підтримки дітей-сиріт. Хлопчик вирішив виготовити прикраси для інтер'єру і продати їх під час заходу. Чи можна назвати Павла дорослим? Чому? Виготов такий виріб. Як ти його використаєш?

Дізнайся, що відбувається з організмом людини, яка палить.

☀ Чи здається тобі паління привабливим? Чому?

ПРО ЖАБУ ДУШКУ ТА ХОМ'ЯЧКІВ-СУСІДІВ

(за твором зі збірки Володимира Читая)

Жили на горбочку нерозлучні друзі – хом'ячки Тут і Там. Разом на полі працювали, врожай порівну ділили. Але одного разу завітала до Тама жаба Душка та й каже:

– Ти працюєш більше, а ділите зерно ви з Тамом порівну. Несправедливо!

Наступного дня Тут зробив паркан і розділив поле на дві ділянки.

Завітала жаба й до Тама:

– Заздрить Тут твоєму багатству. Хоче нору твою спалити.

Не виходили з голови в Тама жабині слова. Уночі взяв він сірники та й сам підпалив нірку свого друга. Зрозумів Тут, що це Тамових лап справа, і вирішив помститися. Злякався Там, утік на болото.

На болоті зустріла Тама Ропуха, дізналася, що сталося, й каже йому:

– Дурні ви обидвоє. Жабу до серця пустили, слухали її більше, ніж себе.

Пішов Там друга повертати:

– Ти пробач мені, друже. Брехливій жабі я повірив.

Обнялися друзі, розчулилися. Разом вони відбудували Тутову оселю, зруйнували паркан і зажили дружно, як у старі часи.

☀ Який настрій у тебе після прочитання пригоди?
Як автору вдалося його створити?

Чому добрі вчинки важливі?

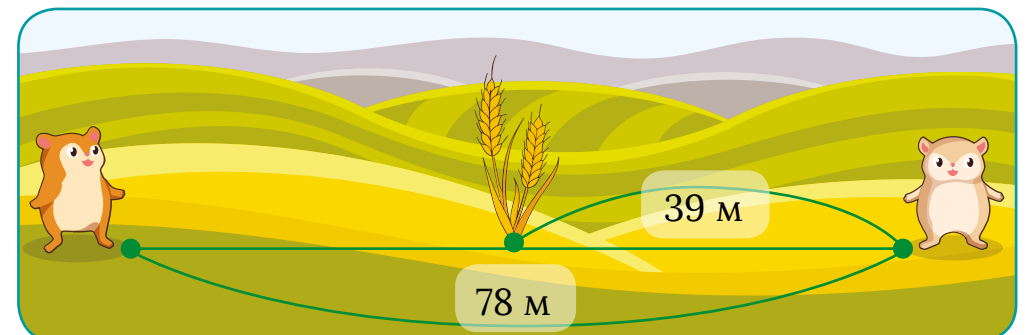
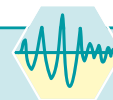

1. По черзі кидайте гральний кубик і давайте відповіді на те запитання, номер якого випаде на грані.

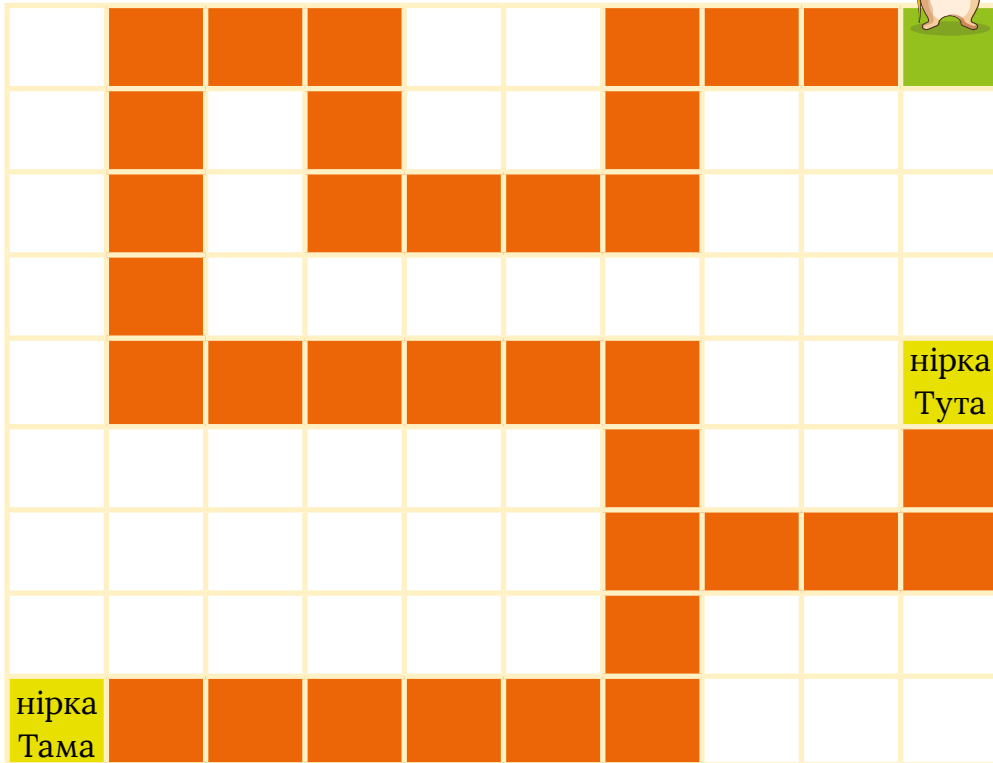
- 1 Який вчинок персонажів твору я схвалюю?
- 2 Який вчинок персонажів твору я засуджую?
- 3 Які наслідки мають вчинки персонажів?
- 4 Які цінності притаманні персонажам?
- 5 Які позитивні риси властиві персонажам?
- 6 Які негативні риси притаманні персонажам?

2. Склади за малюнком задачу та розв'яжи її в зошиті.

3. Закінчи алгоритм, який має виконати хом'як Там, щоб донести колосок до своєї нірки.

←3 ↓2 ←3 ↑2 ...

4. Там хоче подарувати колосок своєму другові. Зміни алгоритм так, щоб Там приніс колосок до нірки Тута.

5. Віднови прислів'я. Поясни, як ти його розумієш.

6. Наведи приклад із власного життя, коли твій добрий вчинок був важливим для іншого. Поясни, чим саме.

Чи може одна людина змінити щось у світі?

1. У полі хом'як Тут перечепився за консервну бляшанку та поранив лапку. Там вирішив допомогти другові. Яку першу допомогу він може надати?

2. На болоті Там побачив черепаху, дуже дивну на вигляд. Роздивись фотографію. Як таке могло статися? Чому пластик залишився на панцірі черепахи?

Чи зашкодив пластик тваринці? Що можна зробити, щоб тварини не потерпали від забруднення природи?

3. Черв'як Зява розповів хом'якам, що його рід допомагає людям — переробляє органічні відходи на **біогумус**. Довідайся, як саме це відбувається. Для цього ти можеш:

- ⚙️ розпитати дорослих;
- 🔍 відшукати інформацію в інтернеті;
- 📺 подивитися відео на каналі Discovery;
- 📖 прочитати відповідну статтю в енциклопедії;
- 🔬 провести дослід.

4. З **блогу** української екодіячки Маріанни Бойко можна дізнатися, як зменшити кількість сміття на планеті. Прочитай поради екоблогерки. Які з них ти можеш почати реалізовувати вже сьогодні?

- ☀ Не купуйте зайвих речей та їжі.
- ☀ Харчові відходи використовуйте як добриво.
- ☀ Замість поліетиленових пакетів користуйтеся торбинками з тканини чи паперу.
- ☀ Сортируйте сміття і здавайте на переробку.
- ☀ Викидайте сміття лише в контейнери.
- ☀ Вигадуйте нові способи використання старих речей.

5. Поміркуй, як можна зробити сміття корисним.

6. Продовж життя пляшок від шампунів та гелів для душу, виготовивши з них акторів для лялькового театру.

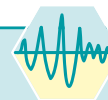
7. Разом із друзями підготуйте виставу зі створеними персонажами.

Дізнайся, що можна робити, щоб врятувати Землю від сміття.

☀ Пригадай, яке ще сміття треба здавати окремо. Чому?

ПРО ВОВКА КРИВОЛАПКА ТА БРАТІВ-КАБАНІВ

(за твором зі збірки Володимира Читая)

Народилися у вовчиці діти. А одне на лапи не зводиться, бо кривеньке. Вовки й покинули його попід дубом самого. Прийшла туди свиня Рохля по жолуді. Спочатку перелякалася, аж тоді пожаліла і взяла до себе.

Виріс малий поміж кабанчиків, як братик. А свиня вилікувала його травною цілющою.

Одного вечора почулося поруч вовче виття. Кабани поснули, а Криволапко виліз із нори і на за-

пах пішов. Коли натрапив на зграю вовків, познайомився з ними та пообіцяв допомогти кабанів ловити. А як повернувся до кабанячої родини, то домовився влаштувати сіроманцям пастку.

Криволапко заманив вовків до вузької печери. На виході з неї кабани ловили втомлених хижаків та в'язали хвіст до хвоста. А потім на міцну гілку усіх разом почепили головами донизу.

– Помилуйте! – обізвався вожак. – Вибачте!

– Вибачити?! А хто від дитини своєї відрікся, не ти?

Пригадав вовк, як покинув у лісі свого немічного сина. Йому стало соромно. Попросили вовки всі разом пробачення. Криволапко вступився:

– Відпустимо їх! Але нехай поклянуться, що більше ніколи сюди не поткнуться!

☀ Що видалося тобі несподіваним в оповіданні?
Прочитай.

Чому важливо піклуватися про своє здоров'я?

1. Мама Рохля переконала кабана Хрюка, що, піклуючись про здоров'я вовченяти-малючка, можна допомогти йому одужати. Свою думку вона підтвердила даними медичних досліджень. Поміркуй, що найбільше може впливати на здоров'я вовчика.

Що найбільше впливає на здоров'я

Використовуючи дані діаграми, інсценізуйте можливу розмову між кабанями.

2. У новій родині Криволапка всі дуже любили смачно попоїсти, а мама Рохля навчала дітей правил етикету. Доповни репліки мами-свинки власними правилами.

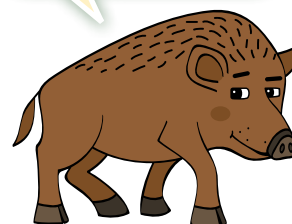
Користуйся приборами правильно.

Не забувай помити руки.

Жуй із закритим ротом.

?

Не забувай подякувати.

3. Для розвитку дитини необхідно забезпечити її організм достатньою кількістю вітамінів.

A

Вітамін А добре впливає на зір та шкіру.

B

Вітаміни групи В допомагають у навчанні та запам'ятовуванні.

C

Вітамін С оберігає організм від інфекцій.

D

Вітамін D зміцнює зуби та волосся.

E

Вітамін Е потрібен нашій крові та м'язам.

4. Досліди, у яких продуктах міститься багато цих вітамінів.

5. Чи правильно вчинили діти в кожній із ситуацій? Хто з них відповідально ставиться до свого здоров'я? Відповідь обґрунтуй. Як дієш ти в таких випадках?

6. Поміркуй, що ти можеш зробити вже сьогодні для збереження власного здоров'я.

Як я можу вплинути на своє майбутнє?

1. Криволапко почув від сороки японське прислів'я. Віднови його та поясни зміст.

2. Розглянь малюнок. Як ти гадаєш, що могло стати приводом для втечі вовків? Склади власну розповідь за поданими запитаннями.

- ☀ Що відбулося раніше?
- ☀ Що відбувається зараз?
- ☀ Що відбудеться за кілька днів/місяців?

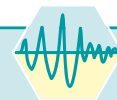

3. Обчисли:

$$\text{wolf} + \text{wolf} + \text{wolf} = 21$$

$$\text{wolf} + \text{wolf} = 50$$

$$\text{wolf} + \text{wolf} = ?$$

4. Розглянь малюнки й розкажи, які плани на літо в кожної дитини. Що допомогло тобі зробити припущення?

Христина

Іринка

Даяна

Радомир

Ростик

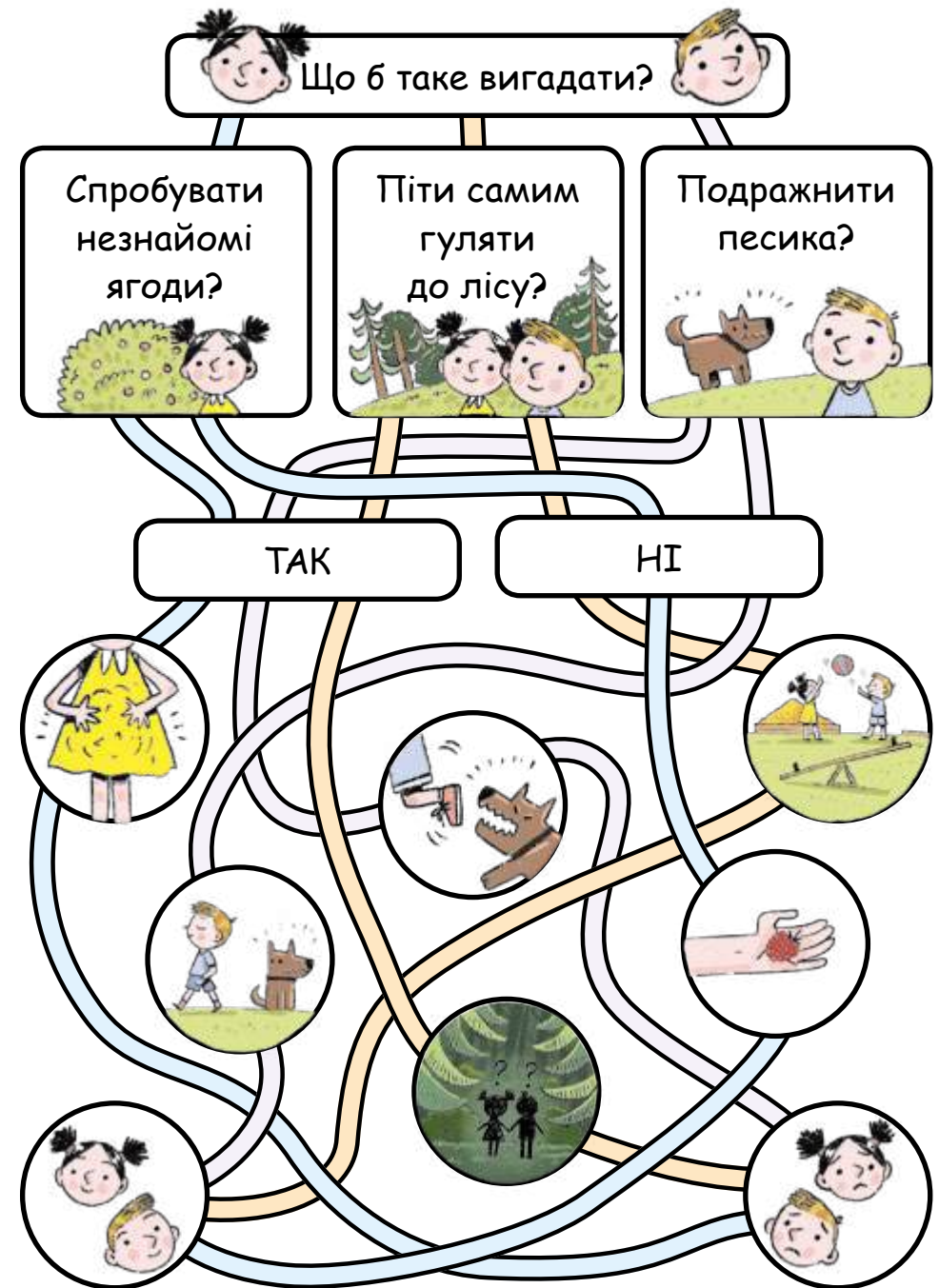

Мишко

5. Від чого залежить, чи здійсняться ці плани влітку? Що може завадити?
6. Які твої плани на літні канікули? Розкажи або намайлюй у зошиті.
7. Назви три вміння, які допоможуть тобі здійснити ці плани.
8. 14 дітей грають у футбол, серед них — більше десяти хлопчиків. Скільки дівчаток можуть грати у футбол? Назви всі можливі варіанти.

Довідайся, як не наражатися на небезпеку.

☀ Поміркуй, на які ще небезпеки можуть натрапити діти під час канікул. Як їх уникнути?

Підсумовуємо вивчене

1. Пригадай твори, з якими ти ознайомився/ознайомилася на уроках курсу "Я досліджую світ". Який тобі сподобався найбільше? Хто його написав?

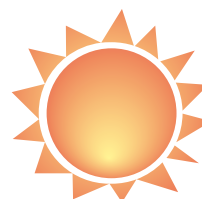
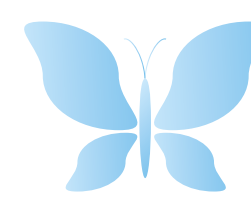

2. Визнач за календарем, скільки днів триватимуть літні канікули.

Червень						Липень					Серпень				
Пн	1	8	15	22	29	6	13	20	27	3	10	17	24	31	
Вт	2	9	16	23	30	7	14	21	28	4	11	18	25		
Ср	3	10	17	24		1	8	15	22	29	5	12	19	26	
Чт	4	11	18	25		2	9	16	23	30	6	13	20	27	
Пт	5	12	19	26		3	10	17	24	31	7	14	21	28	
Сб	6	13	20	27		4	11	18	25		1	8	15	22	29
Нд	7	14	21	28		5	12	19	26		2	9	16	23	30

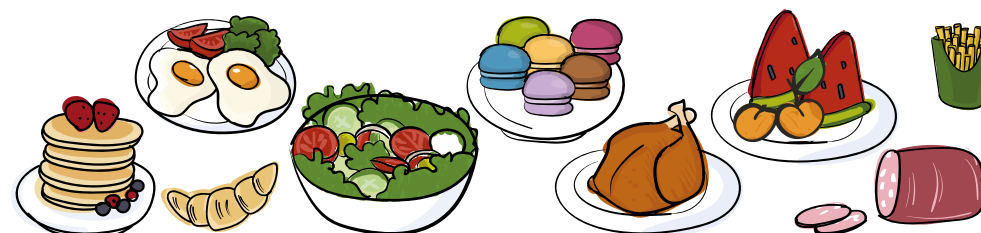
3. Скільки днів від сьогодні залишилося чекати до початку канікул?

4. Розкажи про ознаки літа, користуючись підказками.

5. Пригадай, які державні свята ти відзначатимеш під час канікул. Розкажи про традиції святкування одного з них (на вибір) у твоїй родині/громаді.

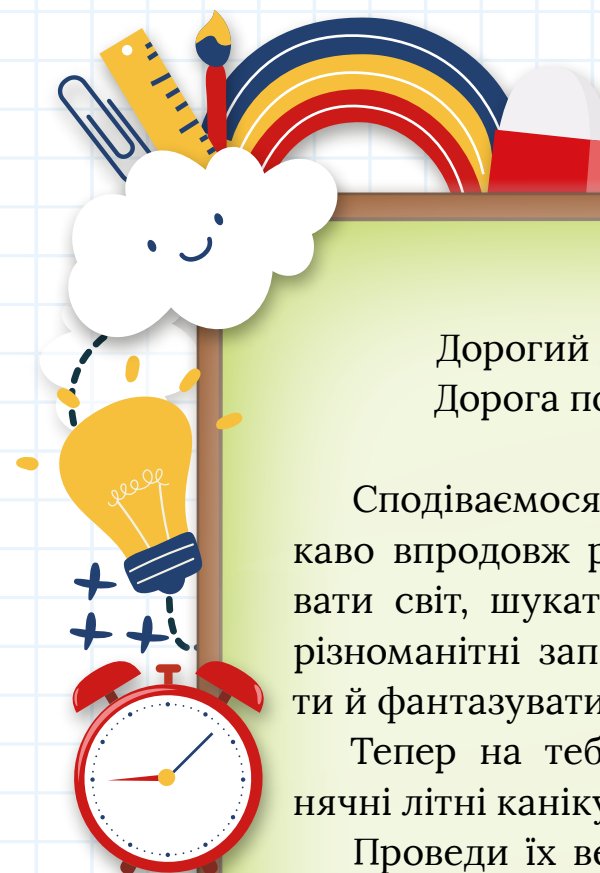
6. Обери страви, багаті на вітаміни.

7. Під час літніх канікул не можна забувати про безпеку. Розкажи, яких правил слід дотримуватися, щоб відпочинок був вдалим. Поміркуй і розкажи, коли зображені об'єкти можуть бути небезпечними.

8. Влітку фотографуй або замальовуй найцікавіші моменти свого відпочинку, щоб поділитися своїми враженнями на початку нового навчального року.

Дорогий друже!
Дорога подруго!

Сподіваємося, тобі було цікаво впродовж року досліджувати світ, шукати відповіді на різноманітні запитання, творити й фантазувати.

Тепер на тебе чекають сонячні літні канікули!

Проведи їх весело і безпечно. І повертайся до школи у 3-й клас з новою енергією, натхненням та бажанням продовжувати дивовижні дослідження.

Автори підручника

СЛОВНИЧОК

Аргумент (с. 99) — доказ, підтвердження думки або висловлювання.

Блог (с. 112) — онлайн щоденник, куди автор регулярно додає записи, фото та відео.

Біогумус (с. 111) — органічне добриво, яке утворюється в результаті переробки органічних відходів дощовими черв'яками.

Віртуальний (с. 85) — уявний, нереальний.

Вольєр (с. 98) — навмисно ізолюваний майданчик, організований для напіввільного утримання тварин.

Гіпотеза (с. 8) — здогад, припущення.

Детективний (с. 70) — той, де розслідується злочин.

Екскурсант (с. 45) — учасник екскурсії.

Ескіз (с. 59) — попередній нарис, який передає основний зміст художнього твору.

Кореспондент (с. 99) — фахівець, який готує матеріали для ЗМІ: газет, сайтів, телебачення тощо.

Крук (с. 70) — ворон, чорний птах з міцним великим дзьобом.

Мачете (с. 82) — широкий, довгий ніж, який в тропічних країнах часто використовують для збору бананів або для інших сільськогосподарських робіт.

Міграція птахів (с. 81) — переліт птахів до території зимівлі та повернення, пов'язані зі зміною погоди восени та навесні.

Лайфхак (с. 48) — маленька хитрість, корисна порада.

Опікун (с. 97) — людина, яка піклується та відповідає за іншу особу чи істоту.

Посольство (с. 82) — представництво однієї держави в іншій.

Реабілітація (с. 44) — відновлення, одужання.

Реєстрація (с. 84) — запис, внесення у список.

Режисёр (с. 43) — фахівець, який організовує процес створення фільму, вистави, виступу.

Репортаж (с. 78) — інформація, повідомлення у ЗМІ з місця важливих, цікавих подій.

Скайп (с. 78) — Skype — програма для смартфонів та комп'ютерів, яка призначена для спілкування через інтернет і дає змогу бачити й чути співрозмовника.

Скріншот (с. 14) — знімок екрана комп'ютера, смартфона, планшета тощо.

Флешка (с. 67) — USB флеш-накопичувач — компактний носій інформації для обміну даними між комп'ютерами.

Фотосафарі (с. 78) — екскурсія в дику природу з метою зробити гарні знімки.

Хробак (с. 102) — дощовий, земляний черв'як або личинка деяких комах.

ТЕМА 5. ЦІННОСТІ 4**Пригода перша. Мрія 6**

- Які бувають цінності? 7
- Що об'єднує родину? 9

Пригода друга. Хто розумніший? 12

- Про що розповідають нам пам'ятки природи та культури? . . 13
- Чи можуть зникнути цінності природи? 15

Пригода третя. Чашка 18

- Що я ціную в людях? 19
- Яку цінність можу створити я? 21

Перевір себе 24**ТЕМА 6. ХОЧУ — МОЖУ — ТРЕБА 28****Пригода перша. Найбільша калюжа 30**

- Які бажання бувають у людей? 31
- Як бажання може вплинути на здоров'я? 33

Пригода друга. Хитромудрий час 34

- Що може обмежувати бажання? 35
- Чому деколи краще зробити як належить, а не як хочеться? . 37

Пригода третя. Найважливіше бажання 40

- Що потрібно, щоб здійснювати бажання? 41
- Як бажання можуть об'єднувати спільноту? 43

Пригода четверта. Важливе та дрібниці 46

- Чому слід дотримуватися обіцянок? 47

Перевір себе 49**ТЕМА 7. ІДЕЇ — ВИНАХОДИ — ВІДКРИТТЯ 52****Пригода перша. Мішковинка мріє бути повітряною кулею . . 54**

- Як знаходити власні ідеї? 55
- Як втілювати ідеї в життя? 57

Пригода друга. Як Мішковинка була "дорослою" 58

- Хто вони — винахідники? 59
- Як винаходи змінюють життя людей? 61

Пригода третя. Про вівсяне печиво 64

- Як відкриття можуть допомогти в навчанні? 65
- Чим можуть бути небезпечні винаходи та відкриття? 67

Пригода четверта. Майже детективна історія 70

- Як винаходи допомагають
людям з інвалідністю? 71

Перевір себе 73**ТЕМА 8. РУХ І ЧАС 76****Пригода перша. Знайомство з Хоботовичами 78**

- Що може рухатися? 79
- Як мандрують птахи? 81

Пригода друга. Підготовка до мандрівки 82

- Навіщо люди подорожують? 83
- Як можна подорожувати, не виходячи з дому? 85

Пригода третя. Хоботовичі у Львові 88

- Що невідкладне часові? 89
- Як планувати свій час? 91

Пригода четверта. Зустріч з родиною вовків Вівчарів . . . 94

- Як рухова активність впливає на здоров'я? 95

Перевір себе 97**ТЕМА 9. ВСЕ ПОВ'ЯЗАНЕ З УСІМ 100****Пригода перша. Історія про хробака Зяву 102**

- Як зі мною змінюється мій світ? 103
- Що означає бути дорослим? 105

Пригода друга. Про жабу Душку та хом'ячків-сусідів . . . 108

- Чому добрі вчинки важливі? 109
- Чи може одна людина змінити щось у світі? 111

Пригода третя. Про вовка Криволапка та братів-кабанів . . 114

- Чому важливо піклуватися про своє здоров'я? 115
- Як я можу вплинути на своє майбутнє? 117

Підсумовуємо вивчене 120**Словничок 124**

ЯКІ РЕЧОВИНИ НЕБЕЗПЕЧНІ?

- ✳️ Хто з дітей наражається на небезпеку?
Які речовини вони використовують не за призначенням?
- ✳️ Розкажи, як ти дієш у подібних ситуаціях.

НА МАЙДАНЧИКУ ГРАЮ, НЕБЕЗПЕКИ ПОМІЧАЮ

- ☀ Знайди на малюнку ситуації, де діти потрапили в небезпеку.
- ☀ Як можна було цьому завадити?

Навчальне видання

ВОЛОЩЕНКО Ольга Володимирівна
КОЗАК Олександра Петрівна
ОСТАПЕНКО Ганна Сергіївна

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

Підручник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Головний редактор *Олексій Андрусич*
Відповідальна за випуск *Катерина Будзинська*
Редактори *Юлія Журлакова, Ірина Стеценко*
Літературний редактор *Богдана Воронкова*
Коректори *Ніна Любаченко, Ольга Мельник*
Дизайн *Катерини Будзинської*

Художники: *А. Бусько, А. Верещак, О. Кочура, Л. Мартинюк,
Н. Серветник, К. Свістунова, О. Нашивочников, О. Шатохін. Обкладинка І. Бойко.*
У підручнику також використано ілюстрації відповідно до умов стандартної ліцензії
pixabay.com та freepic.com таких авторів: *Bearfotos, brgfx, Freepik, Ikaika, Katemangostar,
macrovector, Macrovector_Official, mrsiraphol, Pressfoto, rawpixel.com, Rwdd_Studios, yanalya.*

Формат 70 x 100 ¹/₁₆.

Ум. друк. арк. 10,37 + 0,32 форзац.

Обл.-вид. арк. 8,11 + 0,51 форзац + 0,15 обкл.

Наклад 99 728 пр.

Зам. № 0385.

ТОВ "ВИДАВНИЦТВО "СВІТИЧ"

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 1203 від 21.01.2003 р.

Адреса: вул. Ю. Коцюбинського, 7, м. Київ, 04053.

SVITDOVKOLA.ORG

Віддруковано у друкарні ТОВ "КОНВІ ПРІНТ",
03680, м. Київ, вул. Ежена Потье, 12.
Свідоцтво ДК № 6115 від 29.03.2018 р.

Безоплатні матеріали до підручника

Кожна сторінка цього підручника має QR-код — чарівний ключик від онлайн-скарбнички цікавих та корисних матеріалів.

Заходьте на сайт
підручника:

SvitDovkola.org

Завантажуйте все необхідне для учня та вчителя.

✧ Електронні додатки:
інтерактивні версії сюжетних
картин і коміксів

✧ Методичні рекомендації

✧ Розробки інтегрованих днів

✧ Роздатковий матеріал для друку

✧ Розвивальні онлайн-ігри

ISBN 978-966-8506-27-7

9 789668 506277

**Зробіть кожен урок
сучасним, насиченим,
ефективним!**

НАВЧАЛЬНЕ
Світ ДОВКОЛА
ЦТВО